

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Sobota, 19. decembra 1959
Štev. 50, leto XVII

LIST IZDAJA REPUBLIKSI SVET
ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE
GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK
IVO TAVCAR

LIST IZHAJA V UREDNISKI POVEZAVI Z «RADOM» — NASLOV UREDNISTVA IN UPRAVE: LJUBLJANA, KOPITARJEVA 2, POŠT. PRED. 284 — TELEFON UREDNISTVA 89-181 do 185, 81-555 in 31-453 — RACUN PRI KOMUNALNI BANKI V LJUBLJANI ŠTEV. 300-705/1-83 — POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 20 DIN — NAROCNINA JE: CETRTLETNA 250, POLLETNA 500 IN LETNA 1000 DIN — LIST TISKA CZP «LJUDSKA PRAVICA» — POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI

List ustanovljen
20. novembra 1942

NAŠA ARMADA

Dvaindvajsetega decembra bo minilo osemnajst let, kar je predal tovariš Tito v vasi Rudo v Sandžaku proletarsko zastavo naši prvi regularni vojaški enoti — Prvi proletarski brigadi. Pod to zastavo so borci odšli iz Ruda na dolgo, težavno in junaško pot in v njihovih bojih in zmagah so rasle nove brigade in druge enote osvobodilne armade.

Potem ko je naša armada obračunala z okupatorji in njihovimi hlapci, je zrasla v moderno oboroženo armado — zato, da je ohranila ljudstvu svobodo in omogočila hitro socialistično izgradnjo. Toda kmalu po drugem svetovnem klanju se je svet spet razcepil na dvoje in se pričel oboroževati, tudi na naših mejah so začeli rožljati z orožjem. Naša armada je vedno čvrsto branila meje in bila vselej pripravljena pomagati ohraniti mir tudi drugim deželam, da bi se razvijale brez vmešavanja tujih rok.

Vojak naše ljudske armade je deležen vse skrbi, ne samo kot vojak, ampak tudi kot človek, kot državljan in član socialistične družbe, ki si gradi lepšo bodočnost. Naš vojak se ne uči samo vojaških veščin, ampak si širi obzorje na poti v življenje. Nešteto je fantov, ki jih je armada vzgojila v nove ljudi, kakršni so potrebni za hitro rast naše socialistične domovine.

In kolikoga pomena je delo armade za naše gospodarstvo. Iz vojnih tovarn prihaja na tisoče najrazličnejših predmetov za široko potrošnjo; po naši zemlji je speljanih sto in sto kilometrov novih železnic, cest in poti, ki jih je zgradila naša ljudska armada in ki služijo sedaj vsej naši družbi. In spomnimo se posravljanja letošnje obilne letine — prve, ki nas bo rešila uvoza žit. Nikoli ne bi mogli ohraniti vsega, kar nam je dalo naše delo in narava, če ne bi priskočila na pomoč armada s svojimi prevoznimi sredstvi, skladišči in svojimi enotami.

Koliko ljudi, ki so preživeli takšno ali drugačno elementarno neugodno, se s hvaležnostjo spominja mladih fantov v sivih uniformah. Vselej, kadar so poplave, požari ali plazovi, so prvi na kraju nesreče naši vojaki.

Osemnajst let mineva od tedaj, ko je kolona Prve proletarske brigade zapustila Rudo. V vsem tem času je naša armada ponosno nosila zastavo svobode in socializma.

Intervju pred občnimi zbori sindikalnih podružnic

BREZ SODELOVANJA NI USPEHA

V januarju se bodo začeli občni zbori sindikalnih podružnic. Tajnik Republiškega sveta sindikatov Slovenije tovarišu Francetu Boršniku smo zastavili tri vprašanja. Najprej: Kakšne naj bodo priprave na občne zборе, saj lahko trdimo, da je pred sindikati vrsta novih nalog in občni zbor naj bi pomenil dober začetek?

Republiški svet je ocenil delo sindikalnih podružnic in že podvzel v oktobru določene ukrepe, ki v bistvu pomenijo začetek priprav na občne zборе. Na sestanku s tajniki občinskih sindikalnih svetov industrijskih središč smo se dogovorili za nekatere konkretne ukrepe, ki jih je treba podvzeti še pred samimi občnimi zbori.

Ko smo iskali vzroke, zakaj so nekatere sindikalne organizacije že vedno dokaj pasivne, v svoji dejavnosti neokretne in toge, birokratsko zaprte same vase in nepovezane s članstvom itd., kar vse seveda slabo vpliva na razpoloženje članstva, saj se problemi ne rešujejo tako, kot bi se morali, smo prišli do zaključka, da je tega največkrat kriva organizacijska togost in slaba kadrovska zasedba. Zelo slabo delajo tiste sindikalne podružnice, ki združujejo veliko število gospodarskih organizacij ali podjetij. Te niso sposobne reševati vseh nalog in problemov v posameznih kolektivih, kjer je članstvo vezano na tako veliko podružnico. Teh primerov je največ v trgovski in gostinski stroki, več v obrtno-komunalni in zadržni dejavnosti.

Zato smo sklenili, da takoj izvedemo reorganizacijo, in sicer tako, da bo vsak kolektiv, ki izpolnjuje pogoje (okrog 15 članov) imel svoj sindikalni odbor — podružnico. Tako smo že doslej ustanovili 188 novih sindikalnih podružnic.

Prav tako smo podvzeli nekatere organizacijske ukrepe v podjetjih, ki imajo obrate ali

gradbišča oziroma delovišča po številnih občinah. To je značilno za gradbeništvo, za gozdno in kmetijsko gospodarstvo. V takih obratih se je z uvedbo stimulativnega načina nagrajevanja uveljavila močna težnja celavcev, da bi dobili obratne delavske svete in samostojne sindikalne podružnice.

Upoštevaajoč težnje celavcev, da bi lahko bolj vplivali na gospodarjenje v obratih, smo se odločili za samostojne sindikalne podružnice, ki so vezane na občinski sindikalni svet, in sicer tisti, kjer ima sedež obratno delovišče. Vse podružnice enega podjetja pa bo združeval in povezoval sindikalni odbor podjetja, kajti veliko je tudi takih problemov, ki jih je treba rešiti oziroma rešitev vsklajevati z interesom celotnega podjetja.

Kot rečeno, tudi slaba kadrovska politika ovira uspešnejše delo v sindikatih. Še vedno ima določeno število sindikalnih celavcev preveč zadržitev. Še so primeri, da je vsa dejavnost odvisna od posameznika, da ni kolektivnega dela in da le predsednik in tajnik predstavljata sindikat ter le eden ali drugi soglašajo v imenu sindikata o vseh, pa četudi za članstvo zelo važnih vprašanjih. O takih problemih ne razpravljaj niti z odborom, kaj šele s članstvom. Zaradi takih primerov smo odločili, da napravijo občinski sindikalni sveti kadrovski pregled sindikalnih odborov, ugotove za- lži-tve, aktivnost in sposobnost posameznika in na osnovi tega vplivajo na izbiro vodstev na

občnih zbore. V tem pogledu je že precej napravljenega in že površen pregled kaže, da bo prišlo do večjih kadrovskih sprememb v večini sindikalnih podružnic. Številni razgovori o tem potrjujejo, da z večjim zaupanjem kot doslej vključujejo v sindikalno delo mlajše kvalificirane in visokokvalificirane delavce in delavke. Seveda je in tudi vedno več načrtnega prizadevanja.

Obveljalo je spoznanje, da so sindikatom potrebni ljudje, ki imajo veselje do dela.

Zato seveda pri izbiri kadrov ne gledamo le na izkušnje v sindikalnem delu, pač pa tudi na druge stvari. Kljub temu pa menim, da je marsikje potrebna še večja smelost pri kandidiranju mladih celavcev in delavk v sindikalne odbore.

Marsikje so že objektivni pogoji za to, da vsako leto menjamo celotne sindikalne odbore in s tem zagotovimo, da vsi, sposobni kadri vodijo sindikalno podružnico. Tako bi marsikje onemogočili birokratske in druge slabe pojave, katerih je še precej, kot rečeno. Poleg teh dveh vprašanj pa so izkušnje pokazale, da je dobro pred občnimi zbori sklicevati predkonferenčna zborovanja. Na teh množičnih sestankih nekateri kolektivi že več let sem zelo plodno razpravljajo o vseh bistvenih problemih kolektiva ter na osnovi tega postavljajo konkretne programe za delo. To je osnova za razprave na občnem zboru sindikalne podružnice. Zato kaže takim sestankom in zborovanjem posvetiti vso pozornost, saj je od dobrih priprav, tako vsebinskih kot kadrovskih, v veliki meri odvisen sam potek občnega zbora in delo bodočega sindikalnega odbora.

O čem naj bi na občnih zbore razpravljali, pravzaprav drugače, katera vprašanja že kar sama silijo v ospredje?

Kot je znano, smo letošnje občne zборе preložili iz jesenskega obdobja na čas 1. januarja. V januarju in v prvi polovici februarja jih bodo imele negospodarske organizacije, potem pa, do konca aprila gospodarske organizacije. To se pravi, da bodo imele slednje občne zборе potem, ko bo že znano, kako so v minulemu letu gospodarili, torej ko bodo že znani zaključni računi. Tako smo odločili predvsem zato, da bodo lahko sindikalne organizacije še aktivneje posegle in vplivale na probleme gospodarjenja tako v proizvodnji kot v razdelitvi in uporabi sredstev.

Torej bo glavno vprašanje prav proučevanje gospodarskih uspehov in slabosti v minulemu letu. Zatem pa pripravljane zaključkov za boljše delo in konkretni predlogi razporeditev razpoložljivih sredstev za najbolj koristne in opraviljive investicije.

Tako bo razprava o razporeditvi sredstev odprla vrsto vprašanj, kot so stanovanjska politika, preskrba, prehrana — vprašanje menz — socialno-zdravstvena politika, odnosov, nadaljnja graditev plačnega sistema, strokovno šolstvo itd.

V vseh teh vprašanjih razpravljajo v kolektivih že sedaj, posebno o strokovnem šolstvu, ki ima v zadnjem času vse določnejše obrise, kako naj bi izgledalo. Vse jasneje je, da sedanji sistem ne ustreza, ker ne upošteva dovolj industrijskega načina proizvodnje. Zelo odločno se postavljajo delavci zahtevo po ožjih programih, ki bi zagotovili tista znanja, ki jih zahteva večja delitev dela in s tem specializacija le za določene operacije, ki bo v veliko krajšem času zagotovila znanje delavcu za delovna mesta v industrijski proizvodnji. To vprašanje je v ospredju prav zaradi doslednejšega uveljavljanja principov nagrajevanja

(Nadaljevanje na 2. strani)

APRILA 1960 KONGRES SZDL

Ob koncu desetega plenuma Zveznega odbora Socialistične zveze, ki je bil pred dnevi v Beogradu — na njem so razpravljali o organizacijsko političnih vprašanjih in nalogah SZDL ter o sodelovanju Socialistične zveze z delavskimi in drugimi naprednimi gibanji po svetu — so sklicali V. kongres SZDL, ki bo v drugi polovici aprila 1960 v Beogradu.

Kongres bo, če se bomo nanj dobro pripravili, pomenil novo spodbudo napredku socialistične prakse pri nas ter razvoju in družbeni vlogi Socialistične zveze. Se pravi — v teh nekaj mesecih, ki nas ločijo od kongresa, bomo morali temeljito oceniti dosedanje delo SZDL. Pri tem naj bi sodelovalo čimveč njenih članov.

Ta naša praksa pa je vedno bolj bogata in raznovrstna, vedno več je pobud, novih oblik, borbe mnenj. Sistem družbenega upravljanja zajema čedalje širša področja družbenega življenja. Povečujejo se materialna sredstva, ki jih upravljajo državljani neposredno, obenem pa se veča zanimanje delovnih ljudi za vsa vprašanja iz našega življenja, raste družbeno politična zavest, in odnos državljanov do vseh pojavov, pozitivnih in negativnih, je vedno bolj zavesten, aktiven in ustvarjalen.

V prihodnjih letih bomo morali še nadalje razvijati delavsko samoupravljanje in boljšati sistem družbenega razdeljevanja, da se bodo v njem v polni meri uveljavili socialistični proizvodni odnosi in da bi odstranili še zadnje ostanke meznih odnosov med državo in delavci. Naprej bomo morali krepiti sistem družbenega samoupravljanja v komunah, stanovanjskih skupnostih in vseh družbenih službah tako, da se bo državljan, ki bo dobival večje pravice zavezal, da z njimi vred tudi sprejema večje dolžnosti.

Vse to pa terja večjo vlogo Socialistične zveze, ki postaja bistveni sestavni del vsega sistema družbenega samoupravljanja. To velja zlasti za osnovne organizacije SZDL, ki morajo postati bolj aktivne in konkretne, baviti se morajo z vsemi problemi, ki zadevajo posameznika, komuno in celotno družbo, uresničiti morajo družbeno kontrolo nad delom samoupravnih organov, zaščititi koristni in pravice državljanov pred pojavi samovolje in birokratskimi težnjami ter se obenem uveljaviti kot kritik egoističnih osebnih zahtev. Postati morajo ustvarjalni socialistični činitelji, ki usposablja ljudi za zavestne nosilce demokratičnega mehanizma družbenega upravljanja in ki tudi neposredno vpliva na delo ljudskega odbora in organov samoupravljanja.

Organizacije SZDL pogosto zaostajajo za potrebami družbenega razvoja, so v praksi preveč splošno politične, premalo pa konkretne. Ker postaja naše družbeno življenje čedalje bolj raznovrstno in bogato, bi bilo prav, če bi organizacije SZDL bolj »specializirali« po delovnih področjih glede na določene probleme, oziroma sektorje družbenega življenja, se pravi, če bi v njih ustanovili različne skupine, komisije, sekcije itd., ki bi kot stalne oblike njihovega delovanja spremljale in globlje proučevale določene probleme.

Ves naš družbeni razvoj pa terja, da se organizacije Socialistične zveze usmerjajo k stanovanjskim skupnostim in h krajevnim odborom, kjer se jim odkriva široko področje delovanja, kjer imajo konkretne cilje in naloge, pa tudi materialno podlago in kjer se lahko najbolj tesno povezujejo z državljani v njihovem vsakodnevnem boju za izboljšanje njihovih življenjskih pogojev.

7 dni
v sindikatih

Brez sodelovanja ni uspeha

(Nadaljevanje s 1 strani)

po delu, ne pa po formalnih kvalifikacijah.

O teh in drugih vprašanih v javni službi, na primer tudi v zaključkih zadnjega plenuma CS, bodo spregovorili člani sindikata na občini zborih sindikalnih podružnic in občinskih sindikalnih svetov.

● Zato so nesprijemljivi kakršnikoli recepti, ki jih skušajo posamezniki predpisati glede izdelave poročil in nalog, ki se postavljajo pred sindikalne organizacije ob občini zborih. Pri vsem gre za to, da vsak odbor analizira svoje delo, da da poročilo o svojem delu in da na osnovi lastnih problemov izdelava program bodočega dela, kateri naj služi kot osnova za razpravo na občnem zboru vsake sindikalne podružnice.

Za zaključek bi želeli slišati še nekaj misli o oblikah in metodah dela v sindikalnih podružnicah, katere bo treba uveljaviti, če hočemo izpolniti vse naloge, o katerih smo govorili.

Ze sedaj je večje število sindikalnih podružnic, pa tudi občinski sindikalni svetovi delovali tako, da je prišla do veljave tako osebna kot kolektivna iniciativa. Tako so take organizacije predvsem z javnim delom in v razpravah s članstvom dosegale, da se je velika večina članov kolektiva vključila v aktivno razmišljanje in v reševanje vseh važnejših vprašanj tako v gospodarski organizaciji sami kot v okviru komune.

Cepprav število podružnic, ki tako delajo, neprestano raste, je kljub temu potrebno več načrtnega prizadevanja vseh sindikalnih odborov, da vsa važnejša vprašanja pretresejo s člani, da članstvo sproti obveščajo o vseh

važnejših dogodkih tako v podjetju kot komun.

● Torej gre za to, da vse sindikalne organizacije postanejo javna tribuna, na kateri bodo člani pripovedovali o svojih problemih in uveljavljali najnaprednejša stališča. Za uveljavitev tega pa je potrebno še naprej razvijati različne oblike in metode dela, od izdelave analiz na osnovi anket in s pomočjo posebnih komisij, do razgovorov po oddelkih in množičnih sestankov s člani itd.

Skratka, uporabiti je treba vse tiste oblike, ki zagotavljajo čimboljši stik s članstvom, tako da bo članstvo stalno obveščeno o problemih in bo lahko vplivalo na reševanje le-teh. Tako bo delo sindikalnih odborov res konkretno in reševali bodo tiste naloge, ki težijo članstvo.

● Brez širokega sodelovanja članstva si je težko zamišljati vsaj kolikor toliko uspešno delo sindikalnih vodstev, posebno še zato, ker so naloge, ki so pred sindikati zelo obsežne in tudi zamotane.

BRALCEM

Prihodnja dvojna številka »Delavske enotnosti« bo izšla 30. decembra. Naročnike prosimo, da to upoštevajo, mi pa jim bomo na 24 straneh posredovali dovolj zanimivega čtiva in zabave za novoletne praznike.

Uredništvo
»Delavske enotnosti«

Novo nagrajevanje terja nova pota izobraževanja

Ko uvajamo kompleksen način nagrajevanja po delovnem uspehu, pri tem ne gre le za gospodarske uspehe in efekte, marveč hkrati tudi za globlje družbenopolitične spremembe. Nujna posledica spremenjenih ekonomskih odnosov so drugačni družbeni odnosi. Pojem delavec-upravljavec se je še bolj poglobil. Nov sistem nagrajevanja terja nova pota v strokovnem in splošnem izobraževanju delavca. To pa je bilo osnovno stališče drugega razširjenega plenuma republiškega odbora Sindikata delavcev rudarstva, metalurgije in kemične industrije.

Z uvajanjem kompleksnega načina nagrajevanja po delovnem uspehu se je nujno spoprijel problem strokovnega usposabljanja delavcev. Res je sicer, da je lahko osebna vnanja zelo močan faktor za povečanje proizvodnje, vendar ne smemo pozabiti še na vrsto drugih pogojev, med katerimi je nedvomno najpomembnejši strokovna usposobljenost delavca. V zadnjem času smo tudi že dosegli tisto stopnjo razvoja, ko se ne moremo več zadovoljiti s tem, da bi proizvodnjo večali samo z nadaljnimi investicijami. Naš dosedanji razvoj industrializacije — povezan z uvajanjem racionalnejših proizvodnih procesov, z mehanizacijo in tudi že z avtomatizacijo — nas postavlja pred novo in zelo odgovorno nalogo: strokovno in družbeno-ekonomsko izobraževanje delavcev.

Podatki kažejo, da imamo danes v podjetjih dokaj visoko kvalifikacijsko strukturo, vendar se le-ta ne odraža v tolikšni meri v kvantiteti in kvaliteti proizvodnje, kot bi to lahko pričakovali. Povsem jasno je, da gre v mnogih primerih le za papirnati pojem kvalifikacije. Zato bo ena izmed najpomembnejših nalog v prihodnjem obdobju, da tudi tisti delavci, ki sicer že imajo formalno priznano kvalifikacijo, dobe dodatno strokovno in družbeno-ekonomsko izobrazbo. Pri tem pa seveda ne gre za to, da bi le-ti dobili hkrati tudi večje tarifne postavke, kajti šele boljši delovni uspehi — merilo zanje morata biti tako kvaliteta kot kvantiteta — ali pa strokovno zahtevnejše delo jim daje to pravico.

Novi sistem nagrajevanja pa je tudi pokazal, da moderna organizacija proizvodnega procesa ne prenese več klasične razdelitve kvalifikacij na štiri skupine: nekvalificiran, polkvalificiran, kvalificiran in visokokvalificiran delavec. Moderni proizvodni proces je namreč rezultat harmonično

povezanih nešteti faz proizvodnje oziroma delovnih mest, kjer se morajo delavci vse bolj specializirati, da lahko strokovno-tehnično obvladajo svoje delo. Zato bo v prihodnje potrebno izdelati profile kadrov tako, kot to zahteva proizvodnja: na konkretnem delovnem mestu moramo ugotoviti, kaj mora delavec znati, da

Včeraj je prišla v Ljubljano študijska delegacija mladih maroških sindikalistov. Sprejel jo je podpredsednik republiškega sveta ZSJ za Slovenijo Jože Borštnar in ji priredil kosilo. Delegacija, ki jo vodi Hassane Sghir, si bo ogledala kranjsko tovarno »Iskra«, Velenje, Šoštanj in Zalec

Na dnevnem redu: Preskrba in kmetijstvo

NA PLENUMU OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA JESENICE

Preskrba Jesenic je že vrsto let eden glavnih problemov in ovir pri naporih za zboljšanje življenjskega standarda jeseniških delavcev. Na posebnem plenumu je to vprašanje načel tudi občinski sindikalni svet Jesenic, in sicer s stališča kmetijske proizvodnje.

Omenjeni plenum občinskega sindikalnega sveta Jesenic je pomemben zlasti z dveh gledišč:

● Dejstvo, da je problem preskrbe in kmetijstva v občini našel mesto na posebnem sindikalnem plenumu, kaže, s kakšno resnostjo se je lotil obravnave teh vprašanj neposredno prizadej industrijski delavec. To pomeni končno prelom z mišljenjem da je preskrba in kmetijstvo stvar samih trgovcev oziroma kmetov in da industrijskega delavca ne brigajo problemi kmetijstva.

● Na plenumu je bila sprejeta vrsta koristnih konkretnih predlogov za zboljšanje preskrbe in kmetijstva, ki jih bo občinski sindikalni svet lahko uresničil s pomočjo občinskega zbora proizvajalcev.

Da bi pri reševanju omenjenih problemov dobili podporo pri čimvečjem številu članov, so skle-

nili, da bodo omenjeno problematiko z zaključki plenuma proučili na sestankih vseh sindikalnih podružnic.

Preskrba Jesenic šepa zlasti glede povrtin, mleka in mesa. Zanimiva je ugotovitev, da je v jeseni mesec, največ dva na trgu dovolj poljedelskih pridelkov in po nizkih cenah, da pa pozneje naenkrat blaga zmanjka in se cene nesorazmerno zvišajo. Eden glavnih vzrokov zato je pomanjkanje skladišč in hladilnic. Blago, ki ga dobijo na Jesenice, se zaradi neprimernih in premajhnih skladišč hitro kvari in imajo večkrat tudi čez 30 odstotkov kalam. Primerna skladišča bi omogočila sodobno in pravilno vskladiščenje blaga ter tako tudi založenost trga za daljše obdobje, kar bo samo po sebi vplivalo na stabilizacijo cen. Nadaljnji problem so prevozna sredstva. Kljub temu, da ob sedanji stopnji motorizacije ne bi smeli biti nikakršen problem prevoz zelenjave in ostalih pridelkov n. pr. s Primorske, je vendar prav nepravilen in predolg transport kriv, da se blago že na poti kvari itd.

Na plenumu so poudarili, da bo potrebno čimprej zgraditi sodobna centralna skladišča in hladilnice ter nabaviti sodobno opremljena prevozna sredstva. Predlagajo, da bi hladilnice in skladišča zgradili tako, da bi lahko koristili obstoječi hladilni agregat pri umetnem drsališču. Novoustanovljeno prevozno podjetje na Jesenicah bo do prihodnje sezone moralo kupiti potrebna prevozna sredstva, da se ne bi prihodnje leto ponovno pritoževali nad nesodobnim in prepočasnim transportom pridelkov.

● Glavni problem, ki so ga na plenumu proučevali je, kje naj se Jesenice neposredno oskrbujejo z zelenjavo, mlekom in mesom. Predvidena rajonizacija predvideva, da bi na območju Zirovnice pridobivali zelenjavo in mleko ter gojili prašiče, v Zgornjesavski dolini pa mleko in pitano govedo.

Jesenice še vedno nimajo trdnega lastnega zaledja za dobavo kmetijskih pridelkov, kmetijskega posestva, ki bi skrbelo predvsem za preskrbo Jesenic. Najprimernejše posestvo, ki bi se z

okrepitvijo z zemljo SLP najlaže usposobilo za oskrbo Jesenic, pa tudi Radovljice in Bleda (zlasti v turistični sezoni), je kmetijsko posestvo Poljče pri Begunjah. V sedanjem položaju, ko je posestvo vezano le na lastno rentabilnost in mora gojiti tiste kulture, ki so najbolj donosne, ne oziraje se na potrebe okoliških industrijskih centrov, to ni bilo mogoče doseči. Zato prihaja do dokaj smešnega pojava, da vozimo na Jesenice zelenjavo s Primorske in Dalmacije, na sosednjem posestvu na Poljčah pa zaradi »rentabilnosti« sejejo pšenico, oves itd. Pri preusmeritvi posestva za preskrbo sosednjega industrijskega centra bo seveda odločilna politika, ki jo bosta do posestva vodila oba zainteresirana ljudska odbora Radovljica — na tem območju leži posestvo Poljče, in Jesenice — ki se neposredno zanimajo za preskrbo s tega posestva. Če bi Poljče okrepili z zemljo SLP in eventualno odkupljeno zemljo, ki jo ponujajo kmetje, potem pa do posestva vodili pravilno politiko s poudarkom na investicijah, ki bodo posestvu omogočile čimboljšo preskrbo okoliških industrijskih centrov, bi že v kratkem času za beležili vidne uspehe. Zastopnik občine Jesenice je omenil, da bi že sedaj v občini lahko odkupili blizu 30 kmetij. To je lahko močan okrepitev že obstoječega posestva ali pa zarodek novega posestva.

Na plenumu so kritizirali neelastičnost trgovine. Nek član plenuma je navedel primer, da so v Volčji Dragi kmetje ponujali cvetačo celo po 5 dinarjev (bilo je okoli 6 ton), hkrati pa je bila na Jesenicah po 70 dinarjev. Navajali so primere, da trgovska podjetja raje puste pridelke zginiti, namesto, da bi nekoliko pokvarjenemu blagu znižala ceno in za to vsaj nekaj iztržila.

Vsekakor je bila razprava na plenumu o tem prečem problemu Jesenic zelo koristna. Nek član plenuma iz Železarne je odkrito povedal: »Dosedaj smo znali samo kritizirati, ko se je kakšen pridelek podražil, nikoli pa nismo razpravljali o proizvodnji in sploh o vzrokih, zakaj so pridelki dražji...« To je res. Zaradi tega so Jesenice sicer eno naših najmočnejših industrijskih središč, kjer je 96 odstotkov delavcev in le 6 odstotkov kmetov, hkrati pa so Jesenice tudi industrijsko središče, ki ima razmeroma najslabšo urejeno preskrbo. J. KRISTAN

SEJA PREDSEDSTVA CO SINDIKATA DELAVCEV PROMETA IN ZVEZ JUGOSLAVIJE

Pred reorganizacijo na železnici

Ze večkrat doslej so poudarjali potrebo po nadaljnji razširitvi pristojnosti organov samoupravljanja v osnovnih enotah na železnici in poudarjali nujnost zagotovitve čim trdnjše ekonomske osnove za poslovanje, tam, kjer se odvija osnovni proces. Tega cilja ni mogoče doseči — je bilo rečeno — brez določenih sprememb v organizaciji in poslovanju železnice.

Zdi se, da so nazadnje začeli izpolnjevati te zahteve. Izdelali so načrt predpisov, ki naj bi uredili to zelo pomembno vprašanje. O osnovnih načelih teh predpisov so razpravljali na zadnji seji predsedstva Centralnega odbora Sindikata delavcev prometa in zvez, ki je bila 15. decembra v Beogradu.

Po tem predpisu, ki naj bi bil sprejet na januarjem zasedanju Zvezne ljudske skupščine, naj se dosedanja podjetja, ki so pretežno skrbela za vzdrževanje voznega parka na železnici, pridružio železniškim transportnim podjetjem kot njihovi obrati ali ekonomske enote z lastnimi delavskimi sveti. Prav tako je treba ukiniti tudi direkcije JZ, medtem

ko bi generalna direkcija prenesla vrsto svojih funkcij na železniška transportna podjetja. Hkrati bi dali osnovnim enotam širšo materialno osnovo in jim zagotovili ekonomsko stimulacijo. Delavski sveti osnovnih organizacij dobijo tudi pravico do urejanja cele vrste vprašanj s področja delovnih odnosov, pravico do izdelave tarifnega pravilnika ipd.

Glede investiranja določa novi predpis, da se kolikor le mogoče približa investiranju v industriji. To pomeni, da bi že železniškim transportnim podjetjem s tarifami zagotovili tak dohodek, da bi mogla ustvarjati lastne sklade za finansiranje investicij. Praktično naj to pomeni, da bi železniška transportna podjetja dobivala na natečajih pri banki potrebna posojila in se združevala pri finansiranju graditve objektov, pomembnih za vse omrežje. Skupnost JZ bi obdržala v tem primeru le pristojnost študija in revizije investicijskih programov velikih železniških vozlišč.

Napovedane so spremembe tudi glede izkoriščanja amortizacije, odnosov organov samouprav-

ljanja z organi komune kakor tudi spremembe v pristojnosti posameznih delavskih svetov.

Predsedstvo Centralnega odbora je na stališču, da je treba načelno sprejeti predlagane spremembe v organizaciji JZ in da bi obdobje do sprejema zakona izkoristili za posvete na železniških vozliščih. Na teh sestankih naj bi se sindikalni aktivisti in člani seznanili z novostmi, ki naj bi jih uvedli. Potem ko bo zakon sprejet, bo imel Centralni odbor plenarno sejo, na kateri bo posebej obravnaval naloge sindikata pri reorganizaciji JZ.

Vzporedno s pripravami na reorganizacijo na železnici iščejo tudi najprimernejšo obliko za novo, sodobnejšo organizacijsko strukturo prometa PTT. Za razliko od železnice, kjer so pri iskanju novih rešitev že precej napredovali, so dali v prometu PTT za sedaj le nekaj načelnih sugestij. Predsedstvo Centralnega odbora meni, da je te sugestije in načela mogoče sprejeti.

Posebej so na seji razpravljali o kompleksnem nagrajevanju v prometu. Ugotovili so, da se več-

na podjetij zavzema za novi način nagrajevanja. Promet pa je zelo zapletena gospodarska panoga, zato nastaja pri kompleksnem nagrajevanju cela vrsta specifičnih problemov. Najresnejše je vsekakor vprašanje, kaj je enota proizvoda v podjetju, ker se podjetje ne posveča proizvodnji, temveč opravlja javno službo. V podjetjih pa imajo potrebno evidenco in poznajo normative, zato pri uvajanju kompleksnega nagrajevanja s tehnične strani ne bi bilo posebnih težav.

V prometu PTT pa glede uvajanja kompleksnega nagrajevanja doslej niso storili skoraj ničesar. Zato menijo člani predsedstva, da bi bilo treba v prihodnje razvijati dejavnost organizacij v dveh smereh, in sicer prvič pomagati delavskim svetom, da bodo ustanovili potrebne strokovne službe za uvajanje sistema nagrajevanja, in drugič, Centralni odbor naj skuša skupno s strokovnimi združenji najti odgovor na nekatera nerazčiščena načela vprašanja. Kasneje bi to podrobneje obravnavali na plenarni seji odbora.

Ljudje v ogledalu točkovanja

Tisti, ki so menili, da bo točkovanje stanovanj zelo težavna naloga — ker ljudje ne bodo razumeli pomena stanovanjske reforme in bodo na vse načine skušali pred ocenjevalci zmanjšati vrednost svojih stanovanj — niso imeli prav. Izkazalo se je, da mnogi ljudje pomagajo ocenjevalcem in brez kakršnih koli razburjenj skušajo čimbolj pravilno oceniti vrednost stanovanj. Včasih pa se le zgodi, da temu ali onemu zavre kri, toda kriva je njegova lastna nevednost ali pa sebičnost, oholost in še marsikaj takega, kar je v ljudeh starega kova. O takšnih ljudeh govori naš sestavek.

BLAŽENA NEVEDNOST

Odpre vrata, zamrma: »Aha, kar naprej, zapre vrata in nahruli ocenjevalca.
»Od ust sem si pritrgoval. Honorarno sem delal. Dolga leta sem garal...«
Ocenjevalec začudeno zre v moža, pa ne more ugotoviti, s čim ga je užalil.
»Kupil sem nov štedilnik. Pa linolej za tla. In bojler. Vi pa — točke. Prav tako je, kot bi mi vse to vzeli.«
»Kdo pa vam je dejal, da bomo točkovali tudi tisto, kar ste po vojni sami kupili?«
»Mož hoče nekaj reči, odpre usta, pa mu ostane beseda v grlu in stoji tako, še ves zaripel z odprtimi ustmi in gleda ocenjevalca.
»Kaj tega res ne boste ocenjevali?«
»Seveda ne. Sicer pa kolikokrat je bilo to napisano, rečeno.«
Obraz moža v domači halji se razleze v nasmech.
»Ah, tako...«

JE IZ BOLJŠE DRUŽINE

»Saj me poznate, kajne?«
Ocenjevalec ne ve, kam bi jo dal. Ne spominja se, da bi jo že kdaj videl.
»Kaj res ne poznate naše družine — ene najstarejših ljubljanskih družin?«
Gospa je zgovorna, diši po vijolicah. Pripoveduje o svoji družini. »Sem iz boljše družine, veste.« Ocenjevalec pa to prav nič ne zanima. Meri, računata. »Kaj vse smo imeli. Eh, življenje...« In tako čebija, dokler ne začneta ocenjevati stanovanja.
»Vaše stanovanje je adaptirano, prenovljeno, steno so nove...«
»Hiša je stara!«
»Toda, glejte, ravnanje se moram po predpisih. Tu piše: če je stanovanje adaptirano, moram šteti starostno dobo od takrat, ko je bilo...«
»Kaj?« se razhudi gospa in v trenutku izgine vsa njena uglajenost in vljudnost. »Kaj ne bo nikdar konec krivic. Se to mi vzemite, saj ste mi že tako vse vzeli. Tiste tri parcele v mestu... Vsak dan so bile dražje. Se malo pa bi jih prodala.«
»Ne morem drugače,« pravi ocenjevalec, »sicer pa se lahko pritožite.«
»In se tudi bom. Za vse se bom pritožila. Se imam poznane. Mene osti poznajo. Takle odnos — kaj pa mislite, da ste...«

VERSI JO IMAJO RADI

Mož se smehlja in vsak nasmech mu strese trebušček.
»Saj jo imamo radi. Kaj ne, tovarišica. Vsi vas imamo radi. Bili ste v partizanih, veliko ste dali za našo stvar... Mar ni vseeno, če ste podnajemnica. Saj se ne bo nič spremenilo.«
»Ne,« pravi tovarišica. »Odlodbo imam, da sem sostanovalka. Zakaj bi bila podnajemnica. Poznam svoje pravice.«
»Saj sploh ne govorimo o pravicah. Ne bomo vas nikamor podili in vi veste, da je tako. Kaj ni potem vseeno, če ste podnajemnica?«
»Ne,« pravi tovarišica, »ni vseeno.« Ali lahko povem, kakšna je ta vaša ljubezen? Naj povem, kako ste se takrat, ko sem prišla, pridušali, da v vašem stanovanju ne bo smrdelo po delavkah. Naj povem, kako mi v stranišču zapirate vodo, ugašate pred menoj luč...«
Mož se ne smeje več. Obraz mu zalije rdečica.
»Takšna nevhvaležnost.«

IMA DOBRE ZVEZE

Ocenjevalec točkuje: »Stranišče, kopalnica, pralnica na dvorišču...«
»Pralnice ne uporabljamo. Peremo v kuhinji. V pralnici so drva.«
»Čigava?«
»Predsednik hišnega sveta je dejal, da pozimi tako ne bomo prali v pralnici in je vanjo zložil svoja drva. Kupil jih je toliko, da vseh ni mogel spraviti v klet.«
»Glej,« pravi ocenjevalec, »in vi ste molčali?«
»Kaj pa naj bi storili? Vi ga ne poznate. Ne veste, kakšen je. Ničesar mu ne smete reči. Ima zveze...«
»A, tako,« pravi ocenjevalec. »Zveze ima. Jaz pa bom le točkval vašo souporabo pralnice, vi pa vsak mesec, ko boste plačevali tudi za pralnico, mislite na zveze predsednika hišnega sveta.«

LJUDJE MARIKAJ GOVORE

»Tako, torej na svidenje,« pravi ocenjevalec in prime za kljuko.
»Kako, na svidenje? Saj mi še niste povedali, koliko bom plačevala.«
»Tovarišica, izračunajte. Jaz samo točkujem. Vi pa lahko izračunate, kolikšna bo stanarina. Podpisali ste: 52 točk, 50 m².«
Ocenjevalec odpre vrata.
»Počakajte. Zakaj bi jaz računala. Vi ste plačani za to. Povedati mi morate, koliko bom plačevala.«
»V vseh časopisih je bil objavljen osnovni račun: število točk krat 450 krat število kvadratnih metrov deljeno s 1200, krat dva plus 10%. Torej od števila točk in kvadratnih metrov je odvisno...«
»A, tako. Potem pa kar sem s tisto polo. Ničesar ne podpišem, dokler ne vem, koliko bom plačevala.«
Ocenjevalec se vrne v kuhinjo in izračuna: »Plačevali boste 1800 dinarjev.«
»No, to pa še ni toliko. Kar šlo bo s tisto povišico. So mi rekli, da bo več. Veste, ljudje...«
In ženska se smeje.
»Ljudje marsikaj govore.«

Janez Voljč

Kje se neha nasmech?

Razmišljanje o tem, kako se poraja korupcija

Soproga sanitarnega inšpektorja zagrebške občine Medveščak — mož je nedavno prevzel to dolžnost — se je pred 29. novembrom napatila v prodajalno živil. V predpraznični gneči je bilo treba čakati. Na namig poslovodje pa je prodajalec preskočil mnoge druge ženske.

»Izvolite, kaj želite?« se je obrnil k njej z najslajšim glasom. Soproga sanitarnega inšpektorja je bila zelo presenečena zaradi te — denimo izjemne ustrežljivosti. Ze vrsto let nakupuje v prodajalni, pa se ji ni še nikoli zgodilo, da bi ji postregli očitno izven vrste. V trenutku je dobila vse, kar je želela. Med vrati je slišala ženske, ki so godrnjale nekaj na račun protekcije. Zardela je.

Marsikdo se bo ob tej zgodbi nasmehnil. Ali pa se ji bo tudi posmehoval. Morda jo bo popremil z dobrodušno pripombo: To je podoba človeških npravi. No, taki smo. — Inšpektor pa je ženo ozmerjal, ko mu je zvečer opisala dogodek v prodajalni. Zgodilo se mu je že takrat, ko je tako rekoč začel opravljati to delo, da je po večerji v restavraciji prišel k mizi namesto natakarkja upravnik in mu dobrodušno, zaupljivo sporočil:

»Je že plačano.«

Inšpektor je bil presenečen. Kdo neki mu je plačal večerjo? Upravnik se je še dalje smehljaj. Inšpektor se je razburil. Čemu bi mu drugi plačevali večerjo? Upravnik se je še dalje skrivnostno smehljaj. Inšpektor se je jezil, hotel je plačati. Kdo je plačal zanj? Upravnik je bil pritisnjen ob steno, polagoma je začel izgubljati potrpljenje s tem neinteligentnim človekom, ki nikakor ne

Po golem naključju so te zgodbe trgovinsko-gostinske. Prav tako pa so lahko tudi zunanjetrgovinske, industrijske, socialno-zdravstvene. Kakršne koli. Celo o sosedih. V spise sekretariata za notranje zadeve je prišel okrajni sodnik, ki so mu kmetje dali vzdevek »podkupljenec« zaradi pujskov, jagnjet in kajmaka za mazanje njegove pravice.

Milijon je nekdo vendarle vzal

V zunanji trgovini gre proces korupcije po navadi takole: Najprej vžigalniki, poceni nalivna peresa in patentni svinčniki. V to skupino sodijo tudi umerjeno drage večerje za

Zvonko Simič

poslovne partnerje. Ob tem se v glavnem spet nasmehnemo. Ustajljive poslovne oblike. Kaj bi iskali dlako v jajcu! Konec koncev je vse to javno. Stara resnica je, da se kupčije laže sklepajo ob dobri večerji in ob dobri kapljici kot pa v hladnem uradnem pisarniškem vzdušju.

Potem pridejo na vrsto sesalci za prah, radijski sprejemniki, izvrsten ribiški pribor, lovske puške. Hkrati s hladilnikom in televizorjem. Mar je to še znamenje pozornosti? Malo veliko, ne? Ali protiusluga za izjemno gostoljubnost? Ali morda nagrada za majhno poslovno informacijo, na primer o ceni, ki jo je ponudila konkurenčna firma? Vsekakor je nasmech že kisel, grenak, če je komu sploh še do smeha.

O tistem, kar pride potem, ni treba uigabati. V ozadju podarjenega volkswagna, za funti, šilingi in lirami na osebne računu v tuji banki, za najrazličnejšimi črnimi fondy se jasno vidijo žalostno neugodne pogodbe (za naša podjetja), velike poslovne informacije na mejli gospodarskega vohunstva in druge malverzacije večjega obsega. Nameščenec našega zunanjetrgovinskega podjetja je bil ves iz sebe, ko mu je zastopnik tujeega podjetja povedal, da pozna vse kolikor toliko pomembne poslovne skrivnosti njegovega podjetja. Vedel je tudi za zalogo blaga, za nakupne cene, za vse ponudbe drugih podjetij. Tujec je moral imeti dobro poučenega informatorja. Ta pa mu teh podatkov ni dajal zastonj. Enega izmed takih so zalotili, ko je na stroj tipkal poročilo tujemu podjetju. Izjavil je, da ima do tega podjetja moralne obveznosti. »Moralna obveznost« je bila seveda posledica dragocenih daril, ki jih je prejel.

Izvozniki trstike so se na sestanku domenili, da bodo čez nekaj časa znižali cene za deset odstotkov. Zavezali so se, da bo dogovor dotlej strogo tajen, da ne bi bilo kaj narobe pri pogajanjih o veliki pošiljki nekemu tujemu podjetju. Skrivnost pa je za tujce že tako rekoč isti trenutek nehala biti skrivnost. Podjetje je takoj prekinilo pogajanja in zahtevalo nižjo ceno, prav tisto, ki je bila dogovorjena za prihodnost.

Neki nameščenec, ki mu je zastopnik japonskega podjetja ponudil milijon dinarjev, če pove pogoje konkurenčnega podjetja pri veliki kupčiji gumija, je odklonil ponudbo in sporočil na pristojno mesto, kaj se je zgodilo. Vendar je Japonec to izvedel. Nekdo je le vzal milijon.

Tako smo prišli od majhnega vžigalnika do velikega kriminala, ki se praviloma končuje v zaporu. Res je, ta ali oni ostane v tujini in zaprosi za politični azil.

Kdo je sejal lan?

Vse te faze niso vedno obvezne. Zadeva se lahko zaključi na prvi ali pa tudi na drugi stopnji. Nekateri kar takoj planejo v tretjo, brez prejšnjih dveh. Po navadi pa se vendarle

začne tako, da ljudje sprejemajo majhna darila, drobne usluge, potem večja, nazadnje pa darila zahtevajo. In pred nami je klasična korupcija. Tam, kjer je bil sanitarni inšpektor občine Medveščak tankovest, neki inšpektor ni bil. Drobne reči je sprejemal v dar. Končalo se je tako, da je v prodajalnih najprej ugotavljal nepravilnosti, nato pa je izsiljeval upravnike in privatnike. Zahteval je denar, češ da jih bo sicer prijavil.

O očitnem kriminalu ni treba dolgo razmišljati, treba ga je odkriti. Tu je sodišče, tu je zakon, tu je zapor. Problem pa je, kako in na katerem mestu je treba postaviti ograjo med drobnim običajnim poslovnim darilom in kriminalom. Mejo procesa v ljudeh in procesa v pojmovanju. Včasih trdijo, da korupcija spremlja pomanjkanje. Ta resnica je dvomljiva. Vedno je relativno pomanjkanje. Se predvčerajšnjim je bil v nekem velikem mestu naše dežele prometni ideal, da se preineše skozi tramvajška vrata. Zdaj sta moped in vespa del realnega proračunskega plana mnogih gospodinjstev, pa tudi lasten mali avto ni nobena posebnost.

Korupcijo, večjo in hušjo, poznajo dežele, ki so mnogo bolj bogate kot mi. Sodni uradnik, ki je sprejemal denar za malverzacijo z zemljiškimi knjigami, je imel na hranilni knjižici milijon dinarjev. V gospodarstvu so poskusom podkupovanja najbolj izpostavljeni dobro plačani nameščenci. To dokazujejo kriminalistični anali. To je logika korupcije. Poiskati slabo točko na nekem, ki nekaj ve. Tisti, ki ne more ničesar, tudi ničesar ne potrebuje.

Včasih pa ljudje žal niso moralno na višini niti nimajo čuta odgovornosti v skladu s položajem, ki ga zavzemajo. Osemnajst direktorjev kmetijskih posestev je prejel od neke tovarne za predelavo lanu skupno 1.300.000 dinarjev. Potem so z lanom zasejane površine na njihovih posestvih narasle od 800 na 4600 katarskih juter. Za tem primerom se vsekakor skriva takšno »razglablja-

sko podjetje »Interšped« od uprave boksitnega rudnika v Mostaru trideset zabojev mostarskega vina (žilavke) in seznam z naslovi devetin-dvajset ljudi na odgovornih mestih. Na te naslove so razposlali zaboje kot novoletno darilo rudniške uprave. Samo dva nista marala sprejeti vina, češ da takšna darila niso dovoljena. Četudi upoštevam, da nekateri niso vrnili zabojev preprosto zato, ker jih niso marali ponovno parkirati in odpošiljati, je skrupuloznost sorazmerno žalostno majhna.

Spolzka meja

Listi niso poklicani, da bi predpisovali norme, na primer, da darilo v vrednosti od sto dinarjev do deset tisoč dinarjev lahko sprejmeš, dražje pa ne. Priznati je treba, da so tudi darila brez skritega namena. Zaradi prijateljstva, prisrčnosti in lepega vedenja so včasih potrebna tudi majhna, prisrčna darila kot znamenje pozornosti. Toda posamezni položaji in določene kategorije polklicev morajo ostati izven te prakse, ker ni združljiva z njihovim delom. Sodniki, inšpektorji, prosvetni delavci in mnogi drugi ne bi smeli v nobenem primeru sprejemati daril od ljudi, s katerimi prihajajo ali bi mogli priti v kakršen koli uradni stik. Pa v gospodarstvu? Zdi se, da bi zbornice, gospodarska združenja in delavski sveti mogli na svojem področju predpisati, da je obvezno pojasnilo v zvezi z vsakim darilom, katerega vrednost presega določeno vsoto. Morda bi našli način, da bi tudi podjetjem zahtevali mejo glede tega, katero darilo sodi k »dobremu poslovanju«, »poslovnemu realizmu« in kje začena delovati kot poskus korupcije.

Teško je potegniti mejo. Zrel, pošten človek jo bo sam našel. Pazil bo, kdo mu daje darilo, kakšno je, v kakšni sredini se je znašel po poslih, kakšno nalogo ima. Ker nismo vsi zrel in tudi ne vsi pošteni, bi bilo

nje: Nihče ne bo trpel škode, če jaz dobim denar. Lan je koristna, potrebna kultura. — Za tako razmišljanje bi bilo treba človeka brez pomisleka diskvalificirati. Saj je že v kriminalu.

Ali pa naslednji primer: v začetku lanskega leta je dobilo beograjsko

dobro, da bi kdo vendarle v imenu družbe zahteval mejo, ostro in jasno mejo, na kateri se neha nasmech. Če bomo ugotovili, da to ni mogoče, je bolje povsem zapreti vrata, kakor pa da bi se z majhnimi, navjnimi darili vtihotaljpal velik pohlep, ki kviri ljudi in jih vleče v kriminal.

razume tistega, kar bi bilo vsakomur jasno že ob prvem diskretnem nasmechu. Rekli je:

»Za vas je večerja v tej restavraciji brezplačna.«

Inšpektor je skočil, kot bi ga zboldel z iglo, vrgel na mizo petstotak in odhitel iz restavracije. Tja ne zahaja več, razen službeno. In sploh — na večerjo hodi v restavracije izven svoje občine.

Inšpektor ima prijatelja novinarja. Tako sta ti dve zgodbi, na prvi pogled šaljivi, na drugi pogled pa ne, prišli v liste. Koliko takih zgodbic — in še bolj popranih in z drugačnim koncem — nikoli ne pride v liste, skratka nikamor ne pride, ker se pač dogajajo med štirimi očmi!

Ce se smemo pregrešiti proti enotnosti zgodbe, če smemo spremeniti kraj in čas, potem naj se tretja zgodba dogaja v vojvodinskem mestecu. Nihče noče prevzeti mesta upravnik restavracije, ker domači voditelji jedo, pijejo in razbijajo kozarce, pa redno »pozabljajo« plačati. Promet je dober, primanjkljaju pa se ni mogoče izogniti.

Oddelki za odrasle pri rednih šolah: letos dvakrat več

Pred mesecem dni so na Zavodu za proučevanje izobraževanja odraslih v Ljubljani pričeli zbirati podatke o oddelkih za odrasle pri rednih šolah. Počasi se kopičili lističi s številkami. Z vseh strani Slovenije so prihajali in številke so bile vsak dan večje. Oddelki za odrasle, ta sicer ne povsem nova, a vendar tudi ne še povsem razvita oblika izobraževanja za vse tiste, ki niso imeli in nimajo možnosti za redno šolanje, so letos prešli stopnico prvih in negotovih začetkov ter postali trden člen v splošnem sistemu izobraževanja odraslih. Številke, ki so jih sedaj na Zavodu za proučevanje iz-

obraževanja odraslih uredili v statističen pregled, to potrjujejo.

Letos se je v 184 oddelkov za odrasle pri osnovnih šolah vpisalo 4120 delavcev in uslužbencev — samo v prvi tečaj 2252! — v 173 oddelkov pri strokovnih in ostalih šolah pa 5240 delavcev in uslužbencev — samo v prvi letnik 3940. V primerjavi z lanskim letom, ko so oddelki za odrasle pri osnovnih šolah imeli 1324, pri strokovnih šolah pa 2023 delavcev in uslužbencev, je torej letos število vpisanih skoraj dvakrat večje.

Ti podatki so najboljši dokaz korenitih sprememb. Zaradi vse večjega poudarjanja potreb po izobrazbi, po dosegli osnovnega in strokovnega znanja, da bi tako usposobili čimveč ljudi za bolj razgledane in strokovno bolj usposobljene delavce in strokovnjake, so po vseh okrajih pričeli ustanavljati vedno več oddelkov za odrasle. Ker je vse šele na začetku razvoja, še ne moremo konkretno govoriti o uspehih, vendar pa lahko ugotovimo, da je zanimanje za tovrstno šolanje veliko.

Oddelke za odrasle lahko ustanovijo gospodarske organizacije ali pa delavske univerze, so pa povsod, kjer so za to pogoj, organizacijsko priključeni rednim šolah, ker bodo s tem precej lažje prišli do prostorov in učnih moči. Ker so že izdelani posebni programi za višje razrede osemletke in skoraj za vse stroke pri strokovnih šolah, so tudi dani vsi teoretski pogoj za ustanavljanje in razvoj teh oddelkov v vseh krajih. Sam sistem šolanja se nekoliko razlikuje od rednega. Pouk je popoldanski ali večerni, za višje razrede osemletke v dveh tečajih, za strokovne šole pa po odgovarjajočih letnikih. Izpiti niso vezani na čas in jih lahko kandidati opravljajo po svoji volji, spričevala pa dobe potem, ko opravijo vse. Nekatera pod-

jetja se še ne zavedajo prednosti takega načina šolanja. Ne da bi sedaj uknili vse druge tečaje in seminarje — ti morajo še vedno ostati in se razvijati — je šolanje v oddelkih za odrasle za določene stroke in nazive veliko bolj temeljito in sistematično, hkrati pa delavcu ni treba opravljati izpita za kvalifikacijo ali visoko kvalifikacijo pred posebno komisijo, ker že spričevalo samo daje naziv. Značilno je, da je trenutno v teh oddelkih vpisanih precej več delavcev kot uslužbencev. Sedaj je odvisno od podjetij, kako bodo znala načrtno in sistematsko izkoriščati za izobraževanje svojih delavcev vse oblike — v okviru delavske univerze, v izobraževalnem središču in v oddelkih za odrasle.

Pri ustanavljanju novih oddelkov za odrasle se je že in se bo še pojavljalo nekaj problemov, katerim bo treba pri nadaljnjem razvoju posvetiti čim več pozornosti.

Programi so že ali pa še bodo v kratkem izdelani. Snov je nekoliko skrcena. Obsegajo sicer vse predmete, vendar pa je v njih izpuščeno vse tisto, kar za odraslega človeka predstavlja le nepotreben balast. Važnejše pa je, kako bodo na osnovi teh programov predavatelji posredovali snov svojim »učencem«. Resne in morda že osivele

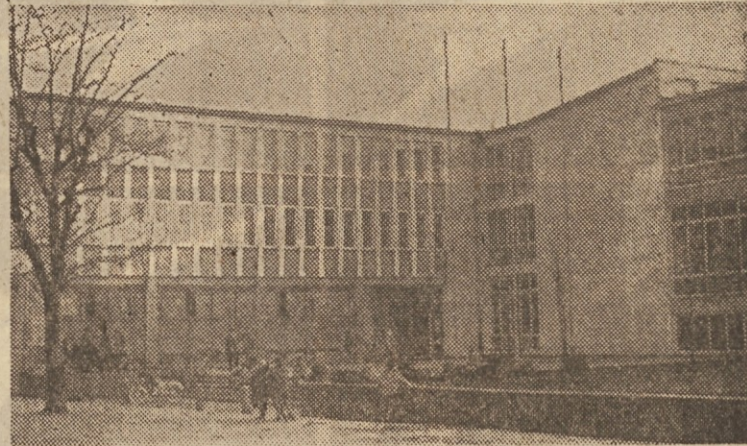
glave zahtevajo drugačne prijemne in postopke kot otroci. Teh novih metod pa se predavatelji šele učijo — in včasih precej težko učijo. Ne bi bilo odveč, če bi zanje organizirali posebne tečaje, kjer bi se seznanili z metodiko poučevanja odraslih; ponekod so to že poskusili. Tudi je predavateljev nasploh premalo. Prezaposlenost, delna nezainteresiranost za tovrstno honorarno delo, ki ni vedno lahko, večkrat pa tudi premlaj plačano, saj se strokovnjaki (še posebno pri strokovnih šolah, kjer se za redno poučevanje nimajo dovolj kadrov) le težko odločijo za poučevanje v teh oddelkih, ker so za nadurno delo v svojem podjetju precej bolj plačani.

Ob tem še drugo vprašanje: kako in kje sploh dobiti finančna sredstva za ustanavljanje in nemoteno delo oddelkov za odrasle. To je sedaj odvisno od tega, kako bodo podjetja razumela potrebo in koristnost teh oddelkov. Načelno pa je že bil sprejet sklep, da si stroške za šolanje razdelita med seboj podjetje in vsak posameznik. S tem se bo zainteresiranost človeka, ki se želi izobraziti, povečala, ker bo tudi materialno vezan. Vendar pa ti prispevki ne smejo biti previsoki in mora podjetje vsekakor kriti več stroškov. V Kočevju so na primer

sklenili, da bodo podjetja prispevala vse izdatke, ki presega 500 dinarjev. V takem primeru bo podjetje seveda zahtevalo, da se šolajo predvsem tisti delavci, ki jih ono izbere. Dokler je število oddelkov za odrasle še omejeno, bo to načelo tudi obveljalo, čeprav je treba omogočiti izobrazbo vsem, ki si to želijo, morajo pa tisti, ki jim podjetja ne bodo prispevala, sami kriti vse stroške.

Ustanavljanje oddelkov za odrasle mora postati skrb tako posameznih podjetij kot občin in okrajev. Mnogo lahko pomagajo tudi delavske univerze, ki so prevzele nase precejšen delež skrbi za izobrazbo odraslih. Tu mislimo predvsem na podjarjanje pomena izobraževanja v oddelkih za odrasle in koordinacijo med posameznimi oblikami izobraževanja, ker marsikje podjetja niso niti seznanjena z vsemi možnostmi za izobraževanje delavcev in uslužbencev niti ne kažejo za to kakega posebnega zanimanja. Že sedaj poročila in podatki kažejo, da je ljudi, ki si želijo pridobiti večjo izobrazbo, več kot dovolj. Glavna ovira je zagotovitev zadostnih materialnih sredstev in usposobljenih strokovnjakov; prav zaradi tega je še bolj potrebno tesno sodelovanje med vsemi zainteresiranimi.

ŠTIRI MARIBORSKE ZIMSKE RAZGLEDNICE

Tehniška srednja šola (strojni oddelek) je že sprejela prve slušatelje

Novi vajeniški šoli kovinske stroke ne manjka mnogo do dograditve

V kratkem bo dograjena tudi nova zgradba elektrogospodarske šole

Osnovna šola na Aškerčevi cesti bo dograjena do začetka leta 1961

»KUPIL BOM SLIKO«

Dobili smo stanovanje. Kupili smo pohištvo in ga razmestili. Na oknih so nove zavese. Na prvi pogled je vse v redu, potem pa se nam zazdi, da nekaj manjka. Stene so gole. Okrasi bi jih bilo treba s slikami.

Imamo nekaj družinskih fotografij. Želimo si, da bi nas s sten »gledali« tisti, ki jih imamo radi. Vendar moramo v sodobnem stanovanju najti za družinske posnetke določeno steno, posebno mesto, kjer bodo učinkovale kot dokumenti in spomini, kot majhen muzej naše družine. Prav zato ne moremo fotografij razobesiti po vseh stenah, ker bi tako izgubile pomen in postale neokusno breme našega stanovanja.

Odločitev: »Kupil bom sliko...«

Netočna ocena

To ne bo slika kot dokument ali slika kot spomin, kot fotografija. Podoba naj bo v okras. Nekaj, čemur lahko rečeš lepa slika. Lepa slika pa mora imeti vsaj določeno umetniško vrednost. Resnično, pošteno vrednost.

Pa se zgodi, da srečamo znanco nasmejanega obraza, lesketajočih se oči. Naslednji dan nam pove skupni prijatelj, ki je zdravnik:

»Revica niti ne ve, kako bolna je.«

Pa se nam je zdela na pogled zdrava ko dren. Na prvi

pogled, površno, nestrokovno. To je razumljivo. Razen tega nimamo časa, da bi se ukvarjali z medicinskim proučevanjem ljudi po njihovi zunanosti. To je delo zdravnikov, ne naše. Zato se bomo tudi posvetovali z njim, ker nas je premotila nezdrava rdečica na licih naše znanke, njena nezdrava živahnost in njeno doževno zdravje.

Resnico o njenem zdravju nam je povedal tisti, ki je poklican za to.

Kadar kupujemo uro

Kadar kupujemo uro, dolgo razmišljamo in poizvedujemo po dobrih firmah. S seboj vzamemo znanca, ki je ali urar ali pa se spozna na take reči. Povedal nam bo resnico, kaj se ukvarja z urami, in tako ne bomo kupili mačka v vreči.

Sram bi nas bilo, če bi nam kdo rekel: »Kaj, takšno uro si kupil? Ni dobra znamka.« Prav tako bi nam bilo neprijetno slišati o znanki: »Mar ne veš, da je bolna? Šminka te je premotila.«

Poizvedujemo po dobrem krojaču, po sloveči prodajalni čevljev, po dobri slaščičarni... Kadar se odločimo, da bomo kupili sliko, pa raznamo drugače.

Slike v izložbenih oknih

Vzamemo denar in gremo. Namenjeni smo v »trgovine, ki prodajajo slike«. Poznamo prodajalne stekla, kjer se ljudje

spoznajo na vrednost šip in okvirov, ne morejo pa poznati vrednosti slik v njih. Prodajajo mazaška dela raznih »slikarjev« brez sposobnosti in osnovnega znanja.

Rad bi vas videl, kako bi planili po gostilničarju, ki bi postavil pred vas sladkano surovo meso. Kuhar je nor, bi rekli, ali pa ničesar ne zna, to pa pomeni, da je pustolovec, ki hoče prodajati svoje neznanje. Seveda nismo niti nevedneži niti norci, bomo rekli gostilničarju.

Kadar kupujemo sliko za dom, podoba, ki jo bodo videli vsi prijatelji, doraščajoči otroci naših znancev, dijaki, ki se o slikarski umetnosti učijo v šoli, in tudi naši otroci — ne, takrat pa ne raznamo tako.

Dovoljujemo, da nas premotijo lažnive barve (kakor na tisti bolni znanki) in kupujemo dela slabih »tovarn«, kot če bi kupovali uro zaradi svetlikajočih se kazalcev in pisanega jermenčka.

Na trgih, v trgovinah, po manjših mestih, prav tako pa tudi v izložbenih oknih raznih steklarskih delavnic in prodajaln v naših največjih mestih kar mrgoli kričečih pisanih barv na nevedskih, iznakaženih podobah: debela, rdečelična dekleta plešejo kolo sredi gozda ali vozijo druga drugo, kite cvetja pa vlečejo še debelejši angelčki s krili ali brez njih. Ali pa: skupina žensk vleče sredi pošastno zelenega jezera debeluško proti

bregu. Sončni zahodi so na takih podobah bolj rumeni in bolj rdeči kot ovojni papir za čokolado, vrstijo se bele in pomarančne »zime« z jeleni in z alpskimi hišicami. Vse skupaj je slabo prerisovanje neokusnih razglednic v barvah, kakor so to delali pred 70 leti ali še prej.

Vse to je naslikano z nevedščo roko, z negotovimi potezami, s slaščičarskimi barvami, kakršnih ni nikjer po svetu.

Pa se ne vprašamo: kakšno spričevalo, kakšno mojstrsko pismo svoje »obrati« ima tisti neznanec, čigar »mojstrsko delo« bomo kupili?

Tako je treba

Pravilna odločitev ni tako težka, kakor se zdi na prvi pogled.

Če živimo kje v odročnem kraju, kupujemo večje reči v najbližjem večjem naselju. V vsakem večjem kraju pa je v šoli tudi profesor risanja. To so večinoma sposobni strokovnjaki. Naj omenim le primer s kraljevske gimnazije, kjer nadarjeni dijaki uspešno kopirajo (in se tako učijo) najboljša dela francoskih impresionističnih slikarjev. Seveda pod vodstvom izvrstnega vzgojitelja.

Čeprav ga ne poznamo, lahko poiščemo predavatelja in mu razložimo svojo željo. Povedal nam bo, kaj je treba storiti. To bo storil po svoji vesti. Vesel bo, ker bo videl, da so tudi naši ljudje začeli zaradi takšnih reči prihajati k strokovnjakom in da ne marajo več kupovati mačka v vreči.

V velikem mestu je še laže. Raznamo lahko takole: obično predavatelja risanja v šoli, kamor hodijo naši otroci ali pa otroci prijateljev. Še bolje je, če poznamo kakega slikarja ali slušatelja akademije za upodabljanje umetnost. Odkrito mu povemo, kaj bi radi. Tako in tako sliko, gozd, morje, človeško podobo...

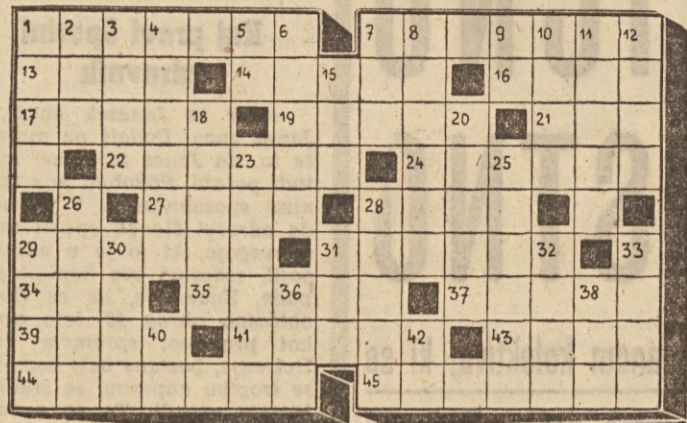
Če tak strokovnjak ve, da naši želji ne more ustreči z delom sodobnega slikarja, nam bo povedal, kje bomo lahko dobili dobro reprodukcijo (fotografirano kopijo v barvah) tega ali onega velikega mojstra, podoba, ki bo po našem okusu in bo vredna mnogo več kot slike, ki so prepolne oljnih barv in se dobijo v prodajalni stekla in okvirov.

D. L.

Za razvedrilo in kratek čas

KRIŽANKA ŠTEV. 43.

Vodoravno: 1. ladijski poveljnik, 7. obrazložitev, spomenica, 13. zli duh, 14. skupina črnskih plemen v osrednji Afriki, 16. dežela Srednjega vzhoda, 17. skupina zasajenih rastlin, 19. največje kopalšče v ZDA na Floridi, 21. vrsta zem-

lje, 22. psevdonim svetovno znane pisateljice socialnih romanov, ki zanj ne morejo odkriti, kako mu je v resnici ime, 24. priimek znane norveške pisateljice, Nobelove nagrajenke (Sigrid), 27. radioaktivna prvina, 28. pripadnik iranskega nomadskega ljudstva, ki živi sedaj samo še na Kavkazu, 29. umetnik, ki so mu za vzor stari mojstri, 31. pokončam, 34. zmrznjena voda, 35. začetek dneva, 37. prav takšno, 39. drobec lesa, 41. pisarne, 43. sveti bik v starem Egiptu, 44. novčiči, ki so stoti del denarne enote, 45. nprave.

Navpično: 1. zver, ki pleza po drevju, 2. naplaci, 3. vzdržnost v jedi, 4. bajeslovni letalec, 5. prvi črki, 6. cilj, 7. grška črka, 8. vrsta velikih, koprastih oblakov, 9. grška črka, 10. kratek opis, 11. natek, 12. majhna vrsta medveda, ki živi v Severni Ameriki, 15. mesece v severni Dalmaciji, 18. najvplivnejši vladar starih Perzijcev, 20. drugače, 23. brezračni prostor, 25. najemni delavec, 26. neljuba primes žitnemu zrnju, 28. pozitivna elektroda, 29. glasen poziv, 30. pristanišče na koncu Arabskega polotoka, 31. časovna enota, 32. papirnata ovojnica, 33. »kosti« v kitovem žrelu, 36. števniki, 38. ribak, 40. del kopne zemlje, ki se zajeda v morje, 42. samoglasnik in soglasnik.

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Vodoravno: 1. satira; 6. stator; 11. up; 12. neenoten; 15. ro; 16. šen; 18. pribor; 19. pas; 20. aloa; 22. okop; 23. mina; 24. tla; 25. or; 26. pot; 27. vrat; 29. stik; 31. lope; 34. ser; 35. trinog; 37. Nil; 38. at; 39. grenadir; 41. Ka; 42. karmin; 43. agilen.

Iz šestih republik

Medved odgnal kravo v planino

Zgodilo se je v Skender Vakufu. Kmet Jova Vučkovića je sredi noči prebudil čuden hrup, zaslišal je kravji zvonec in sklepal, da v hlevu nekaj ni v redu. Vstal je in stopil na dvorišče. Zvonec se je še vedno oglašal, vendar vedno bolj od daleč. Ker je bila noč jasna in polna mesečine, Jovi ni bilo težko opaziti, kako nekdo žene njegovo kravo preko njive naravnost proti gozdu. Kmet ni mnogo premišljeval, naglo je skočil po puško in stekel za kravo. Toda tedaj je presenečen zagledal, da kravo žene medved. Na vrvi jo je vlekel za seboj proti gozdu, od katerega je bil oddaljen samo še nekaj deset metrov. Tokrat Jovo ni mnogo razmišljal o zakonski zaščiti medveda. Nekoliko strelov iz dvocevke in nenavadni tat je obležal mrtev.

Mesto brez pokopališča

Malce neverjetno, vendar resnično. Mesto leži ob Pločah — novi jugoslovanski luki. V glavnem je bilo mesto zgrajeno v povojnih letih in edina stvar, ki so jo graditelji pozabili vnesti v svoje načrte, je pokopališče. Res da so prebivalci tega mesta v glavnem mladi ljudje, vendar nekoč bodo morali le popraviti to »napako« projektanta, ki je pozabil, da je na svetu že tako — da ljudje tudi umirajo.

Izvozniki pitne vode

Nedaleč od Šibenika se nahaja znano turistično mesto Vodice. To mesto je dobilo svoje sedanje ime, zahvaljujoč pitni vodi, kajti Vodice so verjetno edino mesto na Jadranu, kjer

NAŠA NAGRADNA UGANKA

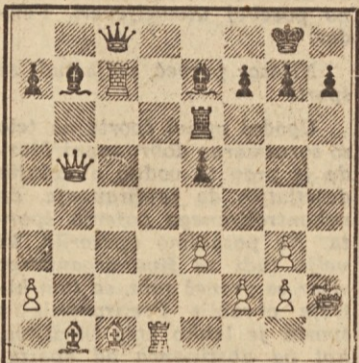
Na vrsti je tretja slika iz serije nagradnih ugank »Sportniki, ki jih poznate«. Tokrat vam predstavljamo enega naših najboljših smučarjev-skakalcev, dolgoletnega državnega prvaka v tej disciplini. Vaša naloga je, da poveste: Njegovo ime in priimek.

Vse reševalce naših slikovnih ugank naprošamo, da odslej ne pošiljajo vsake rešitve posebej, marveč da shranijo kupon in zapišejo pravičen odgovor, pošljejo pa nam vse skupaj šele takrat, ko bodo objavljene vse štiri slikovne uganke iz serije »Sportniki, ki jih poznate«.

Naš naslov: Uredništvo »Delavske enotnosti«, Ljubljana, Kopitarjeva 2/IV. (Za nagradno uganko).

Nagrade so tudi tokrat: 1. nagrada 7000 din, 2. 5000, 3. 3000 in pet nagrad po 1000 dinarjev.

Kombinirajmo

Črni dobi.

Beli: Kh2, Db5, Tc7, Td1, Lb1, Lc1, Pa2, e3, f2, g2, g3 (11).
Črni: Kg8, Dc8, Lb7, e7, Te6, Pa7, e5, f7, g7, h7 (10).

Beli je pravkar igral Td7x e7 in je trenutno za trdnjavo močnejši. Črni lahko sicer materialno takoj izenači, toda ne seže po tej možnosti, ker je zagledal skrito pot do zmage. Da bo reševanje vsaj za spoznanje lažje, naj izdamo, da traja kombinacija samo 4 poteze in da dá črni mat na g2!

Rešitev: 1. ...Th6+2. Kc1, Th1+3. Kxh1, Dh3+ in ...Tf6+2.

nekoč prišel v Vodice telegram zadarske občine, v katerem so nujno zahtevali izročitev 3000 barigel pitne vode.

Zanimivo je, da se precejšnje število teh študentev nahaja v neposredni bližini morske obale, eden pa je oddaljen celo samo

3 metre od morja, medtem ko je njegova nadmorska višina enaka ničli.

Nenavadno prijateljstvo

Muhamed Čamdžić iz vasi Puračić pri Lukavcu ima kokoš malce nenavadnih navad. Ta kokoš se je namreč »sprijateljila« z lovskim psom, s katerim sta postala tako rekoč nerazdružljiva prijatelja. To prijateljstvo je šlo tako daleč, da kokoš leže jajca v kolibi svojega »prijatelja«.

KUPON 43

— Vse sem mu povedal v obraz!

KRITIKA

— Napisal sem šefu vse, kar mislim o njem.
— Zakaj pa mu nisi tega kar povedal?!
— Glej ga, kako pa naj mu povem anonimno!

— Kot otrok sem se že s štirinajstimi meseci naučil govoriti, zdaj pa sem v podjetju samo štirinajst dni, pa sem se že naučil molčati.

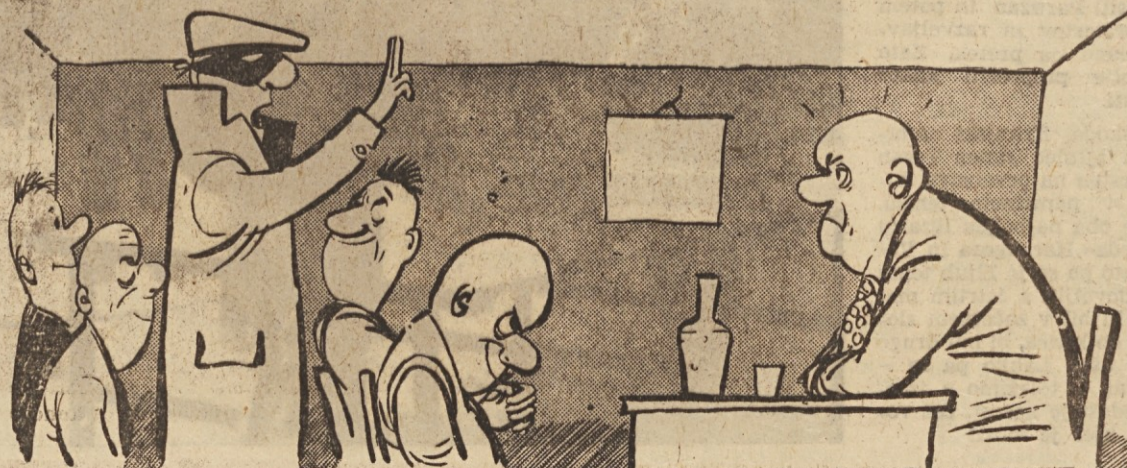
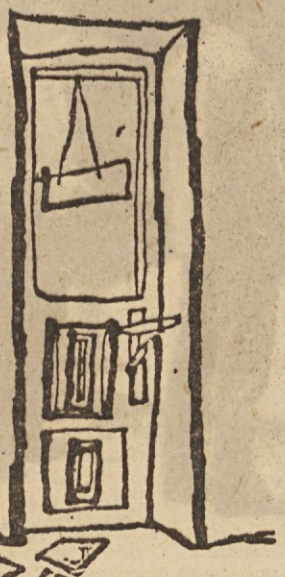

— V podjetju še zdaj govorim, kako ste kot šef računovodstva kritizirali direktorja!

DANES
SESTANEK
KOLEKTIVA

Dnevni red:

1. Referat o slabostih v delu podjetja (referent tovariš Miha)
2. Poslovilni večer s tovarišem Mihom.

— Zelen bi povedati nekaj pripomb k delu upravnega odbora.

IN ISKRA SVETLA IZ POD KLADIVA...

NA OBISKU V ZREŠKI TOVARNI KOVANEGA ORODJA

Od asfaltirane glavne ceste, ki vodi iz Maribora proti Ljubljani, se kmalu za Konjicami odcepi avtomobilska cesta, ki te pripelje v Zreče, neveliko podpohorsko naselbino. Vas leži pod Brinjevo goro, o kateri govorijo najdbe, da je bila tu od zgodnje železne dobe do pozne antike ilirska naselbina. Zlindra in razni železni predmeti, ki so jih pri izkopavanju našli v najvišji plasti, dokazujejo, da je bila na tej gori že v rimski dobi tudi kovačnica.

Namenjeni smo torej v Zreče. Kdor je poznal kraj pred 10 leti in se danes vrne vanj, se bo začudil. Ali so to še iste Zreče? Res je, da leže še ob Dravinji, res je tu na levi ob njej še staro šolsko poslopje in skupine starih hiš, ki se nekako plaho stiskajo skupaj, kakor da jih je sram svoje starosti. Pred kom? Pred lepimi, novimi sosedomi, ki se vedro ozirajo zlasti z griča na desni strani Dravinje, kakor bi hotele reči: »Le pogledite nas! Me smo mlade, izraz mladih moči mladega ljudstva, ki kuje in gradi sebi in potomcem lepše dni.«

Pravi odgovor na vprašanje, zakaj so se Zreče tako »pomladile« in kaj jim bo prinesla bodočnost, dobiš, če stopiš v zreško Tovarno kovanega orodja. Cesta te pripelje prav do nje. Leži ob desnem bregu Dravinje, nekako v središču Zreč, katerim pome-

nove osnovne šole, ker sedanja ne zadošča več. Ima le 5 razredov, že sedaj 11 oddelkov, v nekaj letih pa bo šolobveznih otrok za 18 oddelkov.

Cez nekaj dni bomo odprli nov zdravstveni dom, ki bo zadoščal za potrebe kraja. Končali smo z regulacijo Dravinje, s čimer je odvrnjena nevarnost poplav. Pripravljamo se na gradnjo kopalnice s toplim izvirkom. Imamo že zagotovljena sredstva za ureditev parka, razširili bomo mrežo krajevnega vodovoda, v zvezi z rekonstrukcijo tovarne bo treba prestaviti in asfaltirati cestišče, ki nas povezuje z glavno cesto Maribor - Ljubljana.

Res, mnogo so vrli Zrečani že storili in korist svojega kraja in mnogo še bodo.

TRADICIJE ZREŠKIH KOVAČEV

Kakor smo že uvodoma omenili, segajo kovaške tradicije zreške okolice že v stoletja pred našim štetjem. In sama zreška tovarna? Nastala je po I. svetovni vojni l. 1919. Na njen nastanek je nedvomno vplivala neposredna bližina vodne pogonske sile, razen tega pa ni manjkalo dobrih strokovnjakov - orodnih kovačev. Majhna tovarna je v začetku izdelovala sekire, kladiva, bate, lopate in motike. Kmalu pa se je podjetje razširilo. Z zaposlitvijo šte-

je vedno bolj oglašala zahteva po kvalitetnem domačem avtomobilskem orodju. Kdo bo vzel nase težavno nalogo te za našo mlado industrijo popolnoma nove proizvodnje? Res je, da je uživala zreška tovarna sloves izdelovalca klasičnega orodja, a avtomobilsko orodje je nekaj povsem drugega; kako naj bi zreški kovači izdelovali razne komplicirane ključe in drugo brez vseh izkušenj in brez potrebnih strojev? Volja je bila in bil je pogum - to dvojje je zadoščalo za začetek.

REKONSTRUKCIJA - NOVO AVTOMOBILSKO ORODJE IN - ODKOVKI

Leta 1950 je začela tovarna s svojo prvo rekonstrukcijo in kmalu je stekla proizvodnja avtomobilskega orodja. Kot nestrokovnjaku se ti kar v glavi zavrti, če prelištaš katalog, ki ti prikaže bogati asortiment. Tu so enostranski in dvostranski matični ključi, vse vrste klešč, izvijači, razna specialna orodja kot ključi za svečice, cevasti, nasadni, obročni in francoski ključi, montirna železa za avtomobilske gume, kovani in ročni primeži. Da bi potrošniku olajšali izbiro in nakup za določeno vozilo potrebnega pribora, sestavljajo že v tovarni lične garniture po svrhi uporabe. V usnjenih torbicač je lepo zloženo vse orodje, ki ga potrebuje

Pogled na nove in stare obrate zreške tovarne kovanega orodja

Ze večkrat smo omenili, da se podjetje pripravlja na rekonstrukcijo. Predvidevajo opustitev vseh artiklov klasičnega kovaškega orodja v korist manjših kovačnic, ki jih je v Sloveniji dovolj in so združene v poslovnem združenju Fužinar. Zaradi zmanjšane sečnje gozdov se namreč zmanjšuje povpraševanje po sekirah, zaradi mehanizacije dela na poljih, cestah in drugod je vedno manjša potreba po motikah, lopatah, krampih in vprežni plužni robi. Z odstopom od te vrste proizvodnje bo zreška tovarna odprla možnosti dela in zaposlitve v manjših kovaških podjetjih.

Namesto klasičnega orodja bo tovarna z razširitvijo obratnih prostorov in z rekonstrukcijo strojnega parka povečala proizvodnjo ostalih artiklov v treh smereh.

Ze pred leti so začeli uvajati proizvodnjo odkovkov. To so specialni deli za motorje in stroje, kovani v utopih, ki morajo na majhnih površinah vzdržati velike obremenitve. Prve odkovke so izdelali l. 1952 za tovarnjak Pionir, nato pa postopoma za industrijo koles, traktorjev, za rudarske stroje, za elektroindustrijo, precizno mehaniko, industrijo motornih koles in za strojogradnjo. Odkovke postaja sedaj eden najvažnejših zreških artiklov in bo v bodoče zaradi povečanja domače avtomobilske proizvodnje zavzel prvo mesto. Produkcijo odkovkov bodo povečali na devetkratni sedanji obseg. Drugo smer intenziviranja predstavlja avtomobilsko orodje v širšem asortimentu kot doslej; predvidevajo šestkratno povečanje sedanje proizvodnje. Tretja skupina pa so rezervni deli za traktorske pluge, kot traktorski lemeži, deske, pete itd., ki se hitro obrabijo in je potreba po njih vedno večja. Proizvodnjo teh artiklov bodo povečali štirikratno.

Odkovke bodo izdelovali samo za podjetja, s katerimi bodo v kooperaciji, rezervne dele za traktorje pa v manjši meri za kooperacijo, več za trgovsko mrežo, ki jih dobavlja traktor-

skim postajam in drugim potrošnikom.

POVEČANJE PROIZVODNJE

Z omenjeno rekonstrukcijo bodo dosegli približno polovico predvidenega povečanja proizvodnje, ostalo pa postopoma v približno 20 letih. Zanimivo je, da se število zaposlenih ne bo bistveno spremenilo; predvidevajo, da ga bodo zvišali od sedanjih 720 na 1000. Dvig proizvodnje bo posledica sodobnih strojev in modernega ter rentabilnega tehnološkega postopka. Ze nekaj let prej so namreč pošiljali iz tovarne strokovni tehnični kader na študij vzhodno in zahodno Evropo, da bi se seznanil s sodobnimi tehnološkimi postopki in organizacijo dela v velikih renomiranih podjetjih. Računajo, da bo

činiteljev za dvig življenjskega standarda kraja. Razumljivo je torej, da je tudi v zvezi s samim delovnim procesom poskrbljeno za delavčovo varnost in higieno. Delavcem so na razpolago sanitarije s toplo in mrzlo vodo ter prhe. Vsak ima svojo omaro, svojo delovno obleko. Tisti, ki opravljajo službo na ogroženih delovnih mestih, prejemaajo pol litra toplega mleka dnevno. Tovarna ima lasten bife za hladne in tople malice, ki posluje v dopoldanski in popoldanski izmeni. Tretja, nočna izmena, ki prizadeva tople obrate - hladni obrati delajo le v dveh izmenah - se te ugodnosti še ne more posluževati. Tudi za letni odhiti je v neki meri poskrbljeno. Leta 1958 so postavili 2 weekend hišici v Umagu v podjetjih. Računajo, da bo

Moderno opremljena orodjarna je srce proizvodnje

ni - vsaj tako se ti zdi - srce, glavo in pomemben vir dohodkov.

Ustaviš se pred prijaznim upravnim poslopjem. »Oprostite, ali je tov. direktor tukaj?« »Je, seveda je.« In vratar te napoti v prvo nadstropje. Na stopnišču se ti pogled nehote ustavi na zemljevidu sveta in takoj uga-neš, da predstavljajo vrvice, ki vodijo iz Zreč na vse strani, tovarniški izvoz. Ze sam ta zemljevid ti vlije spoštovanje do zreških kovačev.

Kratek razgovor s tov. direktorjem, s predsednikom sindikalne podružnice in šefom računovodstva ti odkrije življenje in delo podjetja, ti pokaže, kako žilavo so se zreški kovači borili, da so privedli tovarno in svoj kraj tja, kjer je danes, in kaj vse imajo še namen storiti.

ZUNANJA SPREMEMBA V ZADNJIH LETIH

»Zreče so se v zadnjih letih neverjetno izpremenile. To je gotovo v veliki meri neposredna ali vsaj posredna zasluga tovarne.« Pa ti pripovedujejo: »Poleg tovarne, ki je l. 1944 do tal pogorela, smo po osvoboditvi zgradili 42 stanovanj za delavce, kakih 70 so si jih postavili v bližini tovarne člani kolektiva sami. Za prihodnje leto imamo v načrtu gradnjo večjega stanovanjskega bloka, ker bo treba v zvezi z rekonstrukcijo podjetja porušiti nekaj starih hiš. Stanovanjski problem pa s tem še zdaleč ne bo rešen. V naslednjih letih bo treba zgraditi še 200 do 300 stanovanj pa nove poslovne prostore za trgovine, gostišča, brivnico itd. Predvidevamo seveda tudi gradnjo

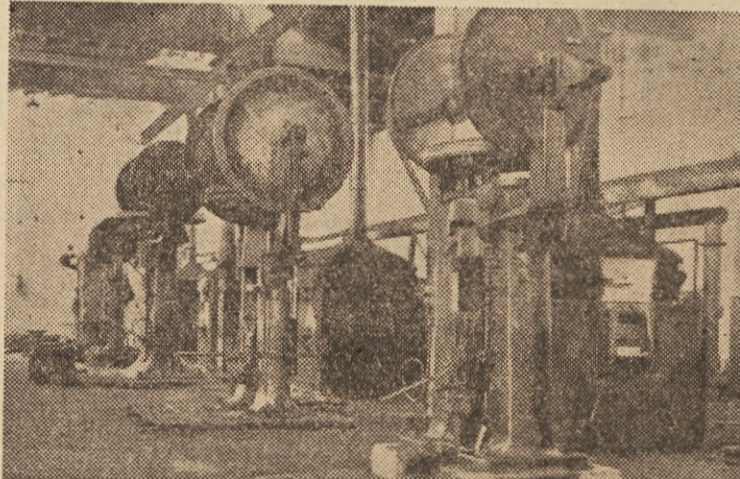
vilnih strokovnjakov, ki so si pred tem iskali kruha v tujini, so začeli uvajati produkcijo plužnih glav in raznih drugih plužnih delov. In sloves zreških kovačev se je kmalu raznesel po vsej državi.

Tudi po osvoboditvi, ki so tovarno na novo sezidali, je ostala, kar je bila že prej, tovarna klasičnega kovaškega orodja. Izdelovala je sekire, kladiva, vprežno plužno robo, klepalno orodje, dleta, svedre za kamen, lomilne drogo ve in podobno.

Novi čas pa je zahteval novih izdelkov. Z avtomobili, ki so zapuščali naše avtomobilske tovarne, s kolonami uvoženih in starih avtomobilov, ki so še posebej bili potrebni popravit, se

voznik tovarnega avtomobila Pionir, drugo zopet je dimenzionirano za tovarnjak TAM 4500, za traktor Zadugar, posebne kompletne izdelujejo za JLA, za terensko službo telefonistov in električarjev. Glede na stroje, s katerimi delajo razne delavnice, romajo iz tovarne posebne orodne omare in kasete, napolnjene z orodjem za specialne potrebe teh posameznih delavnic.

Z začetkom in rastjo te proizvodnje je podjetje postopoma opuščalo izdelovanje klasičnega orodja. Leta 1950 so prenehali s produkcijo vseh vrst sekir razen srbskih in ročnih. Lani so izključili iz svojega delovnega plana vprežno plužno robo, letos pa sekire, kladiva in klepce.

»Strumno« razvrščene stiskalnice v kovačiji

tako nastali bruto promet znašal 6 milijard dinarjev, kar gotovo ni malo.

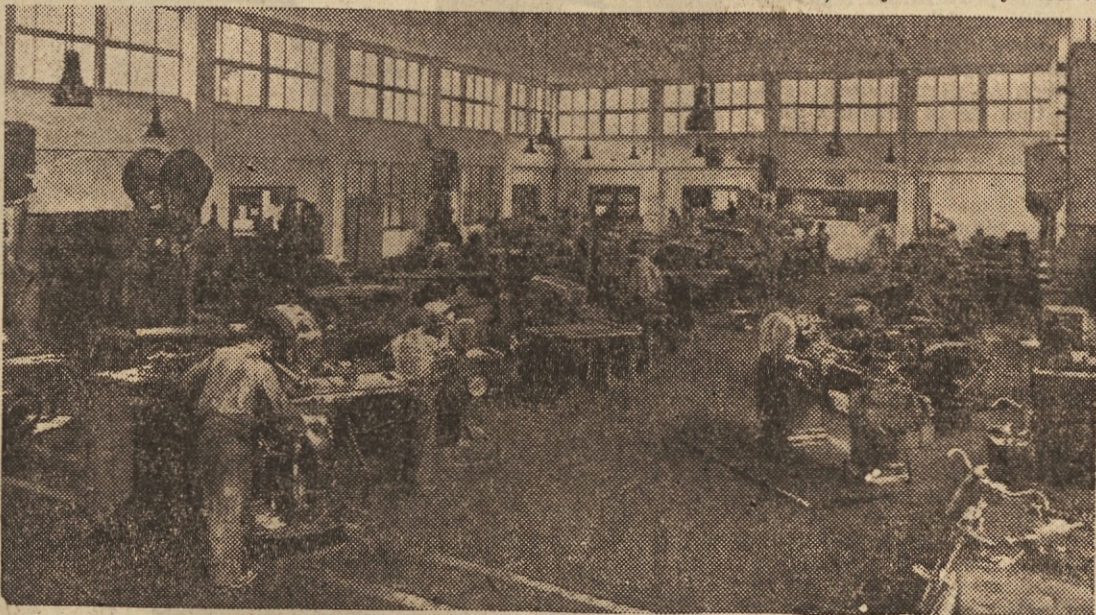
Zreška tovarna krije predvsem potrebe domačega trga, izvoz odtegne le 10% celotne realizacije. Ročno orodje pošiljajo v Švico, Nemčijo, Belgijo, Grčijo, na Bližnji in Srednji vzhod, v britansko Afriko in Južno Ameriko. Predstavniki podjetja in ves kolektiv je ponosen na to, da dajejo iz rok le prvorazredno blago, kar dokazuje dejstvo, da ni nobenih reklamacij v zvezi s kvaliteto izdobljenih predmetov. Nasprotno, Nemci in Turki so jim poslali posebno pohvalo, iz Sudana pa izjavo, da tako kvalitetne robe še niso od nikoder prejeli.

SAMOUPRAVLJANJE IN SKRB ZA DELAVCA

In kako skrbijo organi delavskega samoupravljanja za zavedne zreške kovače? Zaenkrat so delavci plačani po tarifnem pravilniku. Sestavljena pa je že komisija, ki pripravlja material za prehod na obračunavanje po enoti proizvoda.

Da načrtno skrbijo za kadre, je dokaz visoka postavka, ki obremenjuje tovarniški proračun s štipendijami: letno 1,5 milijona dinarjev. V naslednjih letih se bo ta znesek še zvišal, na račun povečanih potreb po dobrih strokovnjakih.

Ze v začetku smo videli, da je razvoj tovarne eden glavnih

Pogled v obdelovalnico, kjer dobivajo izdelki končno obliko

pa ima lastno planinsko kočo na Roglji na Pohorju.

Tradicija in renome zreških kovačev so jamstvo za njihovo neoporečno stanovsko zavest. Ni torej slučaj, da je tudi delo sindikalne podružnice kot osnovne celice delavske stanovske organizacije na lepi višini.

Človek dobi vtis, da je povezava med tovarno kot nekakim središčem in vsem ostalim življenjem kraja - bodisi gospodarskim ali kulturnim - izredno živa in trdna. To pa verjetno zato, ker so posamezni člani kolektiva na eni strani z dušo in telesom v tovarni, na drugi pa funkcionarji v raznih masovnih organizacijah in oblastvenih forumih. Tako je vse hvale vredno delo zreške Svobode, ki je v svojem kraju oskrbela reden gledališki abonma - 7 predstav na osnovi gostovanj celjskega gledališča. Organizira tudi vse proslave ob državnih praznikih, in z amaterskimi gledališkimi predstavami goji odrsko umetnost. Kino nudi Zrečanom tedensko 5 predstav, za telesno vzgojo in šport pa skrbi fizikulturno društvo Partizan, ki privlači posebno s svojo nogometno sekcijo.

Vse, kar lahko vidiš in slišiš o Zrečah, njihovi tovarni in o ljudeh, rojenih kovačih in zavestnih graditeljih socializma, te prepriča, da bo ta kraj živel in rasel, kakor se iskra v kovaški peči razplamti v silen, slepeč plamen.

Slovenska Bistrica raste s svojim podjetjem »IMPOL«

Pod jugovzhodnimi obronki Pohorja leži staro mesto Slovenska Bistrica, ki se je v zadnjih letih razvilo v močan industrijski center. Največje podjetje v tem mestu je Industrija metalnih polizdelkov ali skrajšano »IMPOL«. To podjetje je

rušene industrije. Splošne spremembe v našem gospodarskem sistemu, predvsem pa prevzem in upravljanje gospodarskih organizacij po neposrednih proizvajalcih, so se odrazile v mnogih oblikah tudi pri delu v tej tovarni. Konsolidacija dela v

v podjetju paralelno vršil proces osvajanja nove proizvodnje t. j. preorientacije proizvodnje na predelavo aluminija in njegovih legur.

PREORIENTACIJA PROIZVODNJE

Preorientacija proizvodnje pa je jasno imela za posledico mnogoštevilne probleme, ki jih je bilo potrebno rešiti. Predvsem je bilo treba pričeti s splošno modernizacijo in rekonstrukcijo podjetja, katerih strojev pri novi proizvodnji niso mogli več uporabljati. Po programu bi se naj rekonstrukcija izvajala postopoma, in sicer: v prvi etapi je bilo treba urediti stiskalniški obrat, po dokončanju tega pa planirana rekonstrukcija in modernizacija valjarne, nadalje tehnična izpopolnitev žičnega obrata in pa izgraditev večje moderne livarne aluminijevih legur.

V tem letu je bila zaključena prva etapa investicijske izgradnje. V novo dograjenem stiskalniškem obratu so bili montirani novi stroji in postavljene nove naprave za termično obdelavo aluminijevih legur.

Poleg tega so bile tudi v ostalih obratih izvršene manjše adaptacije in izpopolnitve v cilju pravilnejšega odvijanja proizvodnega procesa.

PRVA ETAPA

V prvi etapi predvidene izgradnje podjetja so bile izvršene tudi bistvene spremembe v strukturi proizvodnje. Predelava bakra in njegovih zlitin je v znatnem upadanju, saj znaša sedaj samo še 5% celokupne letne proizvodnje. Ravno tako se zmanjšuje odstotek čistega aluminija, dočim se stalno povečuje proizvodnja izdelkov iz kompliciranih aluminijevih legur. Večji asortiment izdelkov, ki je obogaten z novimi vrstami aluminijevih legur, je vedno bolj kompliciran ter je prav zaradi tega treba vložiti v delo ogromne napore. Preorientacijo na proizvodnjo kompliciranejših asortimentov, ki predstavljajo istočasno tudi večjo vrednost proizvodnje, so diktirale v glavnem stvarne potrebe na domačem kot na inozemskem tržišču. Takšna proizvodnja pa ne terja samo visoko metalurško znanje, temveč tudi močno dinamičnost in pa velika praktična izkustva, katera je kolektiv v teku svoje dolgoletne prakse in stoletne tradicije pridobil.

V cilju čimvečje finalizacije polproizvodov in da se zadovolji vedno večje povpraševanje po raznovrstnih finalnih izdelkih iz aluminija, se je v podjetju pospeševala proizvodnja raznih aluminijevih konstrukcij kot n. pr. vrat, oken, izložbenih oken, ograj, kabin itd. S stavljenjem v pogon novega objekta za serijsko proizvodnjo aluminijevih konstrukcij se

je znatno povečala možnost plasmana finalnih aluminijevih izdelkov.

PROIZVODNJA

Organi delavskega samoupravljanja pa se niso bavili samo s problemi mehanizacije in rekonstrukcije podjetja, temveč so vso pozornost posvetili predvsem čimvečji proizvodnji. Uspehi niso izostali. Rezultati v pogledu proizvodnje, realizacije in dohodka so v obdobju januar-oktober izredno ugodni. V tem obdobju je bil v podjetju presežen plan blagovne proizvodnje za 24%, čisti dohodek za 33%, osebni dohodek za 20%, skladi podjetja pa za 56%. Poleg polne izrabe proizvodnih zmogljivosti, dobre organizacije dela, štednje materiala in povečanja produktivnosti je bilo mogoče doseči tako dobre rezultate samo z vzpodbudnejšim načinom nagrajevanja t. j. nagrajevanjem po enoti proizvoda, ki je bilo z letošnjim letom uvedeno v tem podjetju. Pri doseženi proizvodnji je treba upoštevati, da je število zaposlenih napram istemu obdobju lanskega leta ostalo neizpremenjeno. Iz tega sledi, da se je povečala produktivnost na opravljeno uro za 28%. Proizvodni program je zelo obsežen, saj obsega asortiment preko 16.000 izdelkov, osnovnih skupin pa je 12: pločevine, trakovi, platine, rondele, valjana in stiskana žica, vlečena žica, varilna žica, vrvi, palice, profili in cevi.

IZVOZ

Dokler je bilo podjetje edini proizvajalec polizdelkov barvastih kovin v Jugoslaviji, s svojo celotno proizvodnjo ni moglo pokriti vseh potreb v domovini. Z dograditvijo novih tovarn, predvsem valjarne bakra v Sevojni in tovarne lahkih kovin v Sibeniku pa je lahko podjetje del svoje proizvodnje oddvojilo tudi za tuja tržišča. Od leta 1954 dalje izvoz stalno narašča ter je podjetje v letošnjem letu že lahko plasiralo na tuja tržišča preko 25% svoje celotne proizvodnje. Vrednost izvoza v prvih devetih mesecih letošnjega leta je za 6% večja, kot pa je znašala celotna realizacija v letu 1958. V kolikor ne bo resnejših motenj pri preskrbi s surovinami in električno energijo, bo podjetje do konca leta doseglo izvoz v vrednosti cca 2.300.000 \$, kar je za 30% več, kot pa je bil dosežen izvoz v letu 1958.

Delež izvoza v skupni prodaji pa še nadalje narašča, ker se podjetje trudi, da bi s svojimi izdelki prodrlo na čim večje število tujih tržišč. Od dežel, kamor je šla doslej večina izvoza, je treba omeniti na prvem mestu ZDA, Pakistan, Indijo, Egipt, Sirijo, Vzhodno Nemčijo in druge.

VZGOJA KADROV

Podjetje pa s pomočjo organa delavskega samoupravljanja in sindikata skrbi tudi za strokovno izobraževanje delav-

cev. V ta namen se je v podjetju organiziral tečaj za visokokvalificirane delavce, ki bo trajal od meseca novembra 1959 pa do meseca junija 1960. Tečaj se udeležuje 82 delavcev. Program je zelo zahteven, predavajo pa strokovnjaki iz podjetja in profesorji šol iz Slovenske Bistrice. Delavci se tega tečaja redno udeležujejo in kažejo izredno zainteresiranost ter voljo, da se strokovno čimbolj usposobijo. S tem dokazujejo, da se zavedajo težkih in odgovornih nalog, ki stojijo pred kolektivom, saj bo v bodoče potrebno izdelovati še kakovosno boljše izdelke, če hoče podjetje uspešno konkurirati in plasirati svoje izdelke tako na domačem kot na tujem tržišču. Razen v tem tečaju pa se delavci usposablajo tudi v drugih tečajih in šolah v Mariboru. Za izpopolnjevanje kadra, tako tehničnega kot komercialnega in administrativnega, pa podjetje štipendira 45 študentov na strokovnih šolah in univerzi.

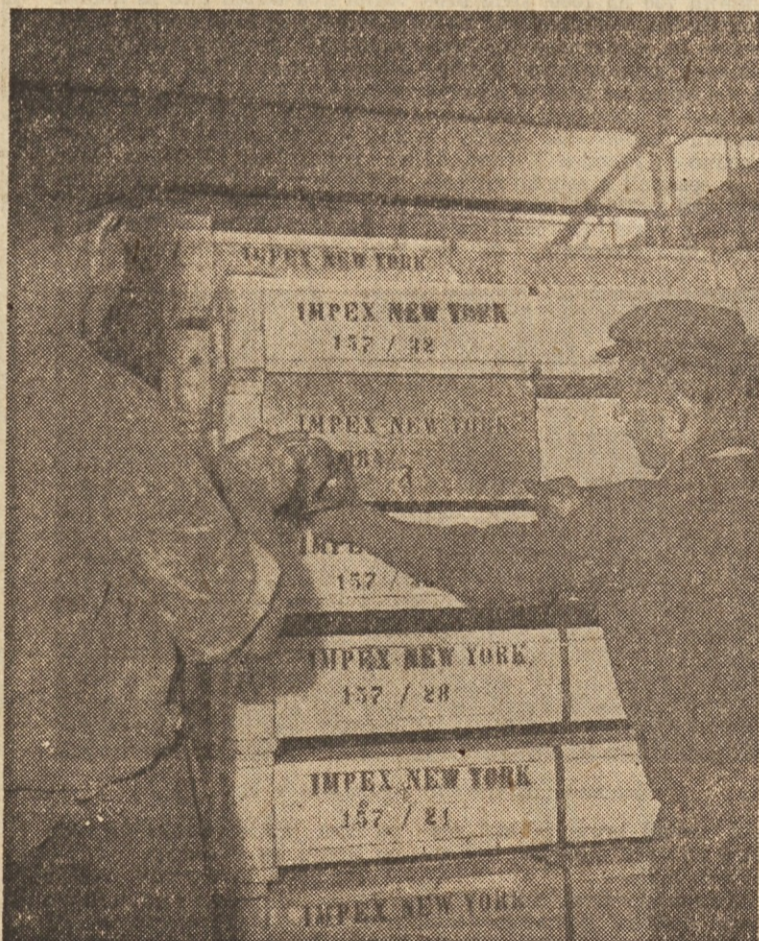
STANOVANJSKO VPRAŠANJE

Med kraji, v katerih je stanovanjsko vprašanje kritično, je prav gotovo tudi Slovenska Bistrica. Vsled pomanjkanja stanovanj se morajo delavci voziti na delo iz okoliških naselij, ki so tudi do 15 km oddaljena od tovarne. Svoječasno so se delavci vozili na delo s kolesi ali pa hodili peš, kar je na delovno storilnost vsekakor negativno vplivalo, ker je prišel delavec na delo že izmučen. Z uvedbo avtobusnih prog na treh relacijah se je vsaj deloma razbremenilo delavca. V zadnjih letih pa se podjetje trudi, da bi v okviru finančnih možnosti zgradilo čim več novih stanovanj in tako omogočilo delavcem, da bi se preselili v bližino podjetja. Po vojni je bilo zgrajenih že okoli 110 novih stanovanj, veliko starih pa je bilo adaptiranih. Trenutno so v gradnji 3 polstolpnice, ki bodo lahko sprejele pod svojo streho 54 družin. Ta stanovanja gradijo v novem stanovanjskem naselju v bližini tovarne. To naselje iz leta v leto raste in se sodobno urejuje, tako da bo v prihodnjih letih dalo mestu Slovenski Bistrici lepo podobo.

Stanovanjskemu problemu bo delovni kolektiv še naprej posvečal vso pozornost ter je za drugo leto predvidena gradnja samskega doma, menze in poslovnih prostorov.

Doseženi uspehi podjetja, ki se izražajo tako v povečanju proizvodnje, dohodka in čistega dohodka kakor tudi v povečanju zaslužkov delavcev in sredstev podjetja, naj bodo nadaljnja vzpodbuda delovnemu kolektivu za še večjo prizadevanost, kar mu bo znatno olajšalo izvajanje velikih nalog v perspektivnem razvoju podjetja.

T. M.

Pakiranje izdelkov za izvoz

prešlo v svojem razvoju dolgo in zanimivo pot. Začetek razvoja sega že v leto 1820, ko so že obstojale kovačnice za izdelavo orodja in orožja. Te kovačnice so v kasnejši dobi pričele predelovati baker v kovane proizvode kot bakrene žeblice in bakrene kotle ter podobno. Uporaba bakra kot osnovne surovine je privedla do tega, da se je na tem mestu razvila tudi osnovna panoga, t. j. topilnica. Z naraščajočo osnovno predelavo se je pričela razvijati tudi proizvodnja ostalih polizdelkov iz bakra kakor na pr. kovanih in vlečenih palic, žice i. pd. Do leta 1825 je obstajalo večje število obrtniških delavnic, ki pa so se v tem letu združile in tako dobile značaj industrijskega podjetja. Do prve svetovne vojne so se lastniki tega podjetja pogosto menjavali, po prvi svetovni vojni pa se je podjetje delno razširilo ter se je tudi povečal asortiment proizvodov.

Pravi razmah in razvoj pa je podjetje doseglo v novi Jugoslaviji. Že v prvih letih po osvoboditvi, to se pravi v času najtežjih gospodarskih preizkušenj, je kolektiv pokazal, kako je treba izvrševati planske naloge in prispevati k obnovi raz-

podjetju se je začela od trenutka, ko je delovni kolektiv prevzel tovarno septembra leta 1950 v upravljanje. Prvi ugodni rezultati so se pokazali že v prihodnjih letih. Ureditev tovarne se je forsirala, prav tako mehanizacija, proizvodnja se je stopnjevala iz leta v leto, izboljševal se je tehnološki proces in organizacija dela, razširil se je asortiment, poboljšala kvaliteta proizvodov itd. Podjetje je v odnosu na predvojno proizvodnjo povečalo svoj obseg proizvodnje po osvoboditvi za več kot 5-krat. Tako povečanje je bilo potrebno zaradi stalno večjih potreb naše mlade industrije, prav posebno elektrogospodarstva in druge industrije. Ker pa niti ta proizvodnja ni bila tolikšna, da bi krila stalno večje potrebe države, je že v prvem petletnem planu bila predvidena izgradnja valjarne bakra v Sevojni in tovarne kablov v Svetozarjevu. Te tovarne so polagoma prevzemale dosedanje proizvodni program bakrenih izdelkov. Medtem ko se je v podjetju polagoma zmanjševala predelava bakra in njegovih legur, se je

Dno valjarne za valjanje aluminijaste pločevine

KOTEKS apelira: Vso kožo za usnjarsko industrijo

Menda se zdi skoraj neverjetno, da je treba še zdaj v letu 1959 propagirati, da bi kmetovalci prašičje kože odirali in ne, da bi jo predelovali v klobase itd. Poudariti moramo namreč, da je svinjska koža v tlačniki, na slanini in na mesu s slanino, samo obtežitev in polnilo, ki nima hranilne vrednosti, učinkuje pa le pri tehnični ter na potrošnikov žep. Vsekakor pa nie povečuje hranilnih kalorij.

In če premislimo pri tem, da je ta koža glavna industrijska surovina za naše usnjarne, torbarske obrate itd., potem nam bo razumljivo, zakaj je nastalo vprašanje odiranja svinjskih kož, ki jih še vedno naša usnjarska industrija nima v zadostnem številu.

Prav zaradi tega se podjetje KOTEKS zanima za odkup svinjskih kož, nudi nasvete in sploh propagira sodobno »slače-

nje» živine. Pri nas je prašičje-reja na precej visoki stopnji. Naši prašičjereji zalagajo čedalje bolj klavnice in tovarne mesnih izdelkov, skoraj bi lahko rekli, po tekočem traku. Pa vendar so na tem tekočem traku tudi »žebli in trske«, ki občutljivo kožo poškodujejo. Take poškodbe nastanejo v glavnem zaradi nevednosti samih prašičjerejev. Morda ne vedo vselej, koliko lahko koristijo skupnosti, če prašičjo kožo oddajo, razen tega pa koristijo tudi sebi, saj za tisto kožo dobijo precej več, kot če bi jo predelali v klobase, ocvirke itd.

Napotke, kako odreti svinjsko kožo, bi najbolje lahko dali sami mesarji, ki koljejo prašiče. Prav njim velja poziv kožarjev in usnjarjev, da naj agitirajo za oddajanje svinjske kože. Oni morajo vedeti, da se ne sme prašič omavžati v vroči kopeli, ker mu le-ta skuha kožo, hkrati s tem pa skuha tudi nekaj tisoč dinarjev. Z večimi rokami, ki bi odirale prašičjo kožo, bi pridobil kmet nekaj tisočakov, usnjarska industrija pa kožo, ki je potrebna za nadaljnjo proizvodnjo.

Za kilogram surove svinjske kože dobijo kmetovalci, ki redijo prašiče, 200 dinarjev. Če pa bi kožo predelali v mesnat izdelek (v klobase, ocvirke itd.) bi za 53 dkg (po ceni 320 din za kilogram), dobili komaj 170 dinarjev. To pomeni, da bi živinorejec izgubil že pri eni koži nekaj sto do 1000 dinarjev. Kolikšno vrednost pa pridobi koža do končne izdelave — o tem boljše, da molčimo. Pri vsem tem ima precejšnjo izgubo skupnost.

Poziv naših usnjarskih tovarnih in podjetja KOTEKS ni brez osnove, saj zakoljemo pri nas na leto preko 150.000 prašičev, medtem ko zakoljemo bekoncu za izvoz (le-te mavžamo) komaj nekaj tisoč.

Jasno nam je, da bi v bodoče bilo treba z agitacijo in propagando doseči pri posameznih živinorejcih to, da bi pravilno klali ter odirali prašiče, kožo pa oddajali podjetju KOTEKS, ki jo bo vedno odkupovalo po najvišjih dnevnikih cenah.

**KOŽA
JE V PREHRANI
BREZ VREDNOSTI**

Iz malega raste veliko

O razvoju tovarne steklenih izdelkov v Slovenski Bistrici

Po osvoboditvi si je naša ljudska skupnost postavila kot glavno nalogo industrializacijo dežele. Sledeč temu cilju so marsikje tako rekoč iz nič in čez noč zrasla nova podjetja, ki so se iz skromnih začetkov do danes razvila v prave tovarne.

Sem lahko prištevamo Tovarno steklenih izdelkov v Slovenski Bistrici, ki ima svoj začetek v majhni obrtni delavnici steklenih gumbov, katere so z ozirom na takratne tržne potrebe začeli izdelovati l. 1950. Prehod na industrijsko proizvodnjo beležijo v l. 1952, ko so se preselili v sedanje prostore in sezidali prvo topilno peč. Sedaj so si začeli sami izdelovati steklo, ki so ga dotlej dobivali v obliki palic iz raznih steklarn. Topilna peč je dala dobro osnovo, saj polovico steklene mase, ki jo je proizvajala, niso mogli porabiti za gumbe. Zato so razširili proizvodnjo še na druge steklene izdelke, zlasti vaze. Naslednje leto so zgradili novo topilno peč in do l. 1954 odkupili obratna sredstva in zgradbe. Istočasno so začeli s produkcijo razsvetljavnega stekla. V letih 1955/56 so zgradili še tretjo topilno peč. Do danes je zrasla kapaciteta po proizvodni zmogljivosti in tržni realizaciji na dvakratno, v primeri z letom 1954. Sedaj izdelujejo vaze, gumbe iz stekla in galelita, razsvetljavno steklo in okraske za novoletno jelko. V tekočem mesecu so začeli še s poskusi brunenega kristalnega stekla. Letos so si tudi uredili poseben obrat za izdelavo armatur, da z njimi preizkušajo kakovost stekla in prikladnost za sodobna stanovanja.

V zadnjih 2 letih so zlasti povečali proizvodnjo razsvetljavnega stekla tako količinsko kakor tudi glede na oblike in kvaliteto. Predvidevajo pa še povečanje proizvodnje galanterijskega in bižuterijskega blaga, posebno z rekonstrukcijo, ki so jo planirali že za leto 1957, a zaradi pomanjkanja sredstev ni

dospela do realizacije. Izvedba rekonstrukcije je odvisna od oblastvenih forumov, ker podjetje nima lastnih sredstev. Da pa je res potrebna, dokazujejo želje potrošnikov, ki preko trgovske mreže zahtevajo od tovarne vedno več, pa tudi kolektiv pričakuje, da bodo z rekonstrukcijo dosegli večjo avtomatizacijo dela, boljše kvaliteto in pocenitev proizvodov.

Ker podjetje ob sedanjih kapacitetah ne more kriti niti potreb domačega tržišča, doslej ni moglo sprejeti nobenih inozemskih ponudb, dasi so ugodne. Verjetno pa bodo za prihodno leto sklenili pogodbe z Zahodno Nemčijo za izdelovanje lestencev v obliki cilindrov.

Podjetje zaposluje 200 ljudi, med temi dokaj žena. Primanjuje jim vodstveni kader, medtem ko so si ostali delovni kolektiv priučili s prakso in s tečaji, deloma pa ga je vzgojila industrijska steklarska šola v Rogasški Slatini. Za strokovno izobrazbo bodo v bodoče imeli v tovarni seminarje, ki jih bodo

vodili predavatelji iz Rogasške Slatine. Po dovršeni pripravi bodo kandidati opravljali izpite v Rogasški Slatini skupaj z rednimi dijaki.

Plače po ekonomski enoti so uvajali postopoma, s 1. novembrom t.l. pa so v celoti sprejeli ta način nagrajevanja. Uspeh je že viden, produkcija raste.

V zadnjih 2 letih so uredili 17 novih stanovanj. Dopuste so organizirali tako, da so taborili skupno z drugimi krajevnimi in sorodnimi podjetji. Tudi na tople malice so že mislili. Pogodili so se z gostinskimi obratom Beograd, da jim bo od 1. januarja 1960 redno dobavljali obroke z ustrežajočo kalorično vrednostjo.

V kolikor bo podjetje uspelo s predvideno rekonstrukcijo, se mu obeta še lep razvoj, zlasti, če upoštevamo, da si je že do danes pridobilo simpatije odjemalcev, saj mu ti priznavajo, da je po razsvetljavnem steklu med prvimi tovrstnimi tovarnami v Jugoslaviji.

Rezanje razsvetljavnega stekla

Deset let LESNOINDUSTRIJSKEGA PODJETJA »LIP« V MARIBORU

Jubileji so v življenju posameznikov in v življenju kolektivov pomembni dogodki. Tudi kolektiv Lesnega industrijskega podjetja v Mariboru je težko pričakoval letošnji 29. november. Na ta dan je proslavljal z rojstvom nove Jugoslavije, 40-letnico ustanovitve KPJ in SKOJ tudi desetletnico obstoja podjetja ter otvoritev nove žagarske tovarne v Limbušu pri Mariboru kot prvo fazo predvidenega lesnega kombinata. Tako se je priključil mnogim kolektivom, ki so prav na ta dan obhajali podobne jubileje, delovne zmage in otvarjali nove industrijske obrate in objekte.

Pred desetimi leti je bil v tem podjetju izvoljen prvi delavski svet, ki je prevzel podjetje v upravljanje. Novo izvoljeni organi so pričeli v začetku z nezaupanjem in nevednostjo zasledovati pogoje v poslovanju podjetja. V zadnjih letih pa vse močneje proučujejo proizvodne plane, investicije, produkcijo, standard in razne druge podrobnosti in probleme, ki se pojavljajo. In prav zaradi tako vestnega gospodarjenja in poslova-

nja DS in UO je dosegel kolektiv LIP vidne uspehe. Iz leta v leto raste zavest delavstva in se s tem večjo vneemo posvečajo delu. Dokaz temu je nenehna rast čistega dohodka, temu primerno pa rastejo tudi osebni dohodki.

Količinska proizvodnja najvažnejšega asortimenta je rastle od leta 1950 v tisočih takole:

L. 1950 46, l. 1951 38, l. 1952 25, l. 1953 20, l. 1954 16, l. 1955 16, l. 1956 18, l. 1957 23, l. 1958 25, l. 1959 29.

Skupna količinska proizvodnja lesa znaša v desetih letih z listavci 548.000 m³.

Tudi izvozu posvečajo veliko pozornost. Prizadevajo si povečati vrednost finalnih, to je vrednejših proizvodov in na ta način zmanjšati izvoz žaganega lesa, zlasti iglavcev. Vrednost izvoza v letih 1953-1959 je takale: l. 1953 223, l. 1954 238, l. 1955 238, l. 1956 267, l. 1957 255, l. 1958 391, l. 1959 279 milijonov. V vseh desetih letih je prinesel izvoz 2 milijardi obračunskih dinarjev. Izvažajo v vse mogoče države: Italijo,

Moderni polnojarjenik v obratovanju

Anglijo, Zapadno Nemčijo, Madžarsko, Ameriko, Severno Afriko, Izrael, Egipt, Jordan, Urugvaj, Irak i. t. d.

Podjetje ima v svojem sklopu z novootvorenim obratom v Limbušu devet obratov, ki so raztreseni. »Drava« ima svoj sedež v Mariboru, ostali obrati so v Podvelki, Lovrencu na Pohorju, Rušah, Ptujju, Ljutomeru in Limbušu.

Z otvoritvijo moderne žagarske tovarne v Limbušu in pričetkom njenega obratovanja postaja aktualno vprašanje omejitve žagarske dejavnosti na nekaterih zastarelih obratih, kot sta »Drava« in Ruše. Tako bo obrat v Limbušu skonciran lesno maso do 4⁵.000 m³ okroglega lesa iglavcev in s tem postal največji žagarski objekt v Sloveniji. Obrat je docela mehaniziran in zaposluje v žagalnici z dvema polnojarjenikoma 5 ljudi namesto dosedanjih dvanajstih delavcev. Tudi na ostalih deloviščih je število zaposlenih zaradi mehaniziranega transporta minimalno. Zanimivo je, da so na tem obratu izkoristili za transportno sredstvo vodo, ki je cenejša. Zato sta zgrajena dva bazena; prvi v katerega istovarjajo hlodovino direktno iz kamionov, ki lahko

sprejme 180 m³. Od tod prispe hlodovina s pomočjo verižne vlake do čeliniče, od tu jo potegne naprej na sortirni most, kjer se avtomatično sortira po debelini. Oba bazena sta med seboj povezana s kanali, po katerih cirkulira voda, ki jo poganja po kanalih turbina domačega izdelka. Predvidevajo, da bodo proizvodni stroški s takim transportom mnogo nižji. Ostale premike opravijo z verižnimi in tračnimi transporterji.

Glavna dejavnost podjetja je proizvodnja žaganega lesa iglavcev. Les žagajo na vseh obratih razen v Ljutomeru. Tu proizvajajo, kakor v mariborskem obratu »Drava«, stole, mize, razne gospodinske predmete ter ležalne stole. Skoraj vse to izdelujejo za tujino, predvsem za Anglijo in Ameriko. V Podvelki delajo montažne stanovanjske hiše in delavske barake, ki so prodane za eno leto vnaprej. Naročajo jih predvsem gradbena podjetja, ki gradijo izven kraja stalnega bivališča svojih delavcev objekte, kakor so hidrocentrale, ceste in drugo. Prednost teh montažnih hišic in barak je v tem, da je rok njihove izgradnje zelo kratek in je mogoče zgraditi v kratkem času cela stanovanjska naselja. Za-

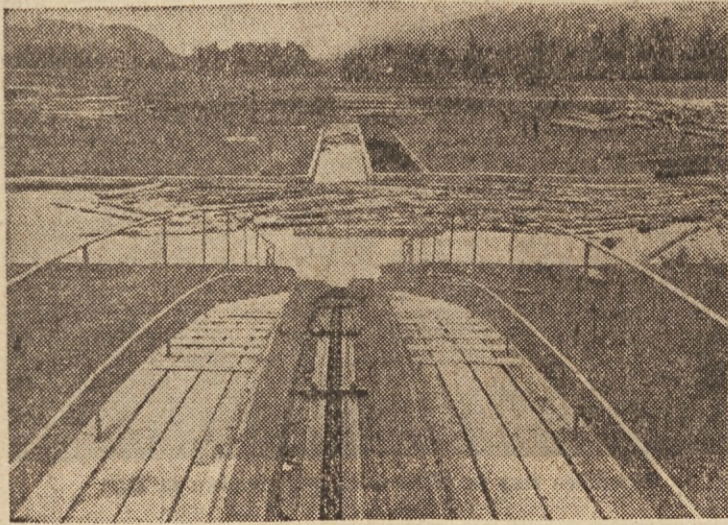
boje vseh dimenzij izdelujejo v večini svojih obratov za potrebe naše industrije, tako živilske kot tekstilne in ostalih panog. K embalaži štejejo tudi proizvodno lesne volne iz Ruš, s katero zalagajo številna druga podjetja. Podjetje ima sklenjeno pogodbo za dobavo visokoproduktivnega noža za rezanje furnirja, s katerim bodo za embalažo nadomestili žagan les smreke in jelke, ki ga je za potrebe domačega tržišča in za izvoz vedno premalo.

29. novembra so se zbrali v Limbušu pri Mariboru delavci in uslužbenci, ki so prišli iz vseh obratov Lesnega industrijskega podjetja. Pridružili so se jim tudi predstavniki republiških, okrajnih in občinskih oblastvenih organov, JLA in množičnih organizacij. Proslavo so začeli s slavnostno sejo delavskega sveta, na kateri so bili sprejeti razni sklepi, med drugimi tudi ta, da predajo novo lesno tovarno svojemu namenu. Direktor podjetja je v svojem referatu poudaril pomen novega obrata. Govoril je o težavah, na katere je naletel kolektiv, in kako jih je reševal. Omenil je tudi to, da znaša delež vložnih lastnih sredstev 50% in da je obrat že skoraj

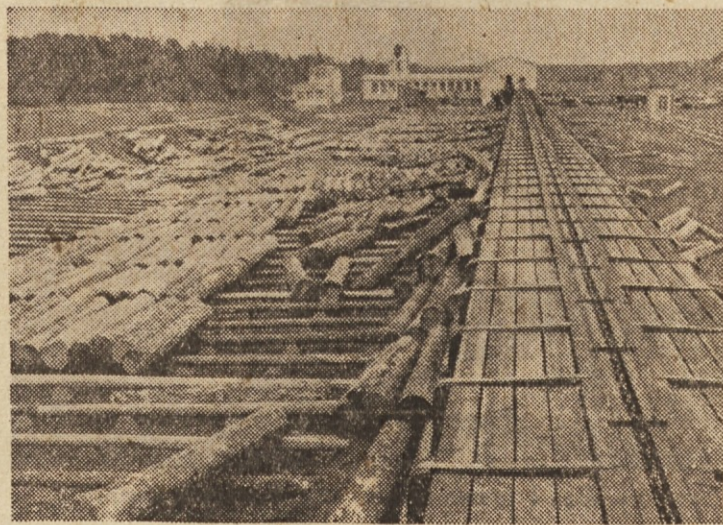
do 3/4 odplačan. Na koncu je izrekel zahvalo vsem, ki so sodejali na ta ali oni način pri gradnji.

Po pozdravnih govorih je predsednik ObLO Tabor, tov. Rant Franc, pritisnil na gumb in pognal stroje. Iz bazena pod žagalnico je privlekel transporter prvi hlod. Pnevmatične vzmeti so ga pripeljale do prvega polnojarjenika, ki ga je obrezoval v prizmo. Krajniki so odpotovali po traku naprej do cirkularke, ki jih je obžagala. Zamenje je padlo do drugih cirkulark, ki so ga razžagale na metre. Krajnike pa je transporter povlekel do skladišča. Prizma je priromala po traku do drugega polnojarjenika, ki jo je razžagal v deske, katere je transporter odložil v skladišču sortirane po dimenzijah. Potem ko so spustili novi obrat v pogon, so razdelili 230 delavcem, ki so v podjetju nad deset let, praktična spominska darila. Ta številka nam izkazuje stalnost zaposlenih v podjetju, kar je vsekakor pohvalno.

Nič več ne bodo pele v Limbušu venecijanke in zastarele polnojarjenike, zamenjali so jih novi moderni stroji, ponos kolektiva Lesnega industrijskega podjetja v Mariboru.

Bazen s hlodovino in verižno vleko

Skladišče lesa s sortirnim mostom

Puške so zamenjali ZA KLADIVA

Kamnolom Granitne industrije Oplotnica ležijo v bližini kraja Cezlak na južnem delu Pohorja ob cesti Oplotnica-Pesek.

Granit v Cezlaku je izkoriščal že leta 1891 posestnik Cezlak, po katerem je kraj dobil svoje ime. Uporabljal ga je za izdelovanje robnikov in izdelavo raznih spomenikov. Pozneje je kamnolom spremenil več lastnikov, zadnji je bil Ernest Erlich, ki ga je izkoriščal do druge svetovne vojne.

V kamnolomu je delalo dvajset do petdeset ljudi, ki so bili v zimskih mesecih odpuščeni. Živeli so v nehiženskih lesenih barakah blizu kamnoloma. Dobičke so želi tujci, ki so investirali v obrate le toliko, da so ti obratovali za silo.

Tudi nemška okupacija ni prinesla nobenega izboljšanja. Ropali so naše naravno bogastvo, dokler jim tega niso onemogočili partizani.

Po osvoboditvi je bil kamnolom o Oplotnici nacionaliziran. Večina delavcev se je vrnila iz vrst NOV. Z golimi rokami in z geslom »Vse za obnovo!« so se lotili dela. Ustanovili so podjetje Granitno industrijo s sedežem v Oplotnici. Pričeli so obnavljati obrate in kamnolome, ki jih niso samo obnovili, tem-

več jih tudi tehnično opremili. Leta 1950 je prevzel kolektiv podjetje v samoupravljanje in ga tudi z uspehom upravlja. Z mehanizacijo obratov je rastla tudi produktivnost. Leta 1956 ob spremembi investicijske politike je bila industrija kamna močno prizadeta pri prodaji svojih proizvodov. Proizvajali so na zalogo.

Organi samoupravljanja so pričeli takoj ukrepati in preusmerili so proizvodnjo. Zgradil so kamnoseške delavnice in nabavili potrebne stroje za obdelavo kamna, kakor žago, brusilni stroj in krožno žago. Polirne stroje pa so izdelali v domačih delavnicah. S to opremo so pričeli z žaganjem, brušenjem in poliranjem plošč. Leta 1955 so prevzeli tudi obrat Keramosa v Framu, ki je bil v likvidaciji, kjer izkoriščajo glinenc, ki ga uporabljajo v tovarnah emajlirane posode, steklarnah in za izdelavo varilnih elektrod. Zaradi velikih potreb in povpraševanja po obložitih ploščah sivega in zelenega granita ter belega pohorskega marmora ima podjetje v perspektivi, da prične s plansko eksploatacijo belega marmora, po katerem je posebno veliko povpraševanje. V planu ima tudi obnovo postrojenja in avtoparka.

Danes je v podjetju zaposlenih 260 ljudi. Te vzgajajo v strokovnjake in v ta namen organizira podjetje poleg obstoječe šole za učence in gospodarstvu tudi razne tečaje.

Pozabili niso na izboljšanje družbenega standarda. Zgradili so stanovanjsko naselje za delavce in uslužbence, stare barake pa porušili. Za kulturno življenje so sezidali dvorano, kjer najde razvedrilo staro in mlado, oplotniška Svoboda pa skrbi, vodi in usmerja kulturno prosvetno delo. Kljub težkemu delu v podjetju je tudi politično življenje zelo razgibano. V okviru sindikata je bila ustanovljena godba na pihala, ki daje razne prireditve ne samo doma, ampak tudi na gostovanjih. V obratni menzi so uvedli tople broke po minimalni ceni. Predvidevajo pa ureditev kopalnic, za katere že obstoja poslopje.

Kakor vidimo, so kleni oplotniški kamnolomci zamenjali puške za kladiva in namesto pokanja bomb odmevajo detonacije min, ki rušijo velike bloke granita, iz katerih izdelujejo spomenike padlim tovaršem, bloke za brane hidroelektrarn, kocke za robnike za ceste in ostale granitne izdelke.

Industrijsko trgovsko podjetje

PTUJ

ob deseti obletnici obstoja

Obsežna so gozdna bogastva Slovenije, zato je razumljivo, da je ravno pri nas v vsakem večjem kraju podjetje ali manjši obrat, ki se bavi s predelavo lesa ali produkcijo njegovih izdelkov.

V Ptujju je sedež velikega industrijskega in trgovskega podjetja Les, Zarodki podjetja segajo v l. 1946, ko je Okrajna zveza kmetijskih zadrug v Ptujju ustanovila odsek za odkup lesa na področju takratnega okraja. Istega leta je bila dodeljena temu odseku nacionalizirana žaga v Ormožu, ki je v začetku izvrševala usluge za potrebe gospodarskih organizacij, kakor tudi za posamezne potrošnike. Delo je bilo zelo primitivno, ker izrabljeni stroji niso bili sposobni pripravljati kvaliteten les, zaposlenih pa je bilo le 10 do 15 delavcev.

Po krajšem času je obrat v Ormožu prešel v sklop LIP Murska Sobota, vendar je bila ta reorganizacija bolj formalna, zaradi strokovnega nadzorstva, saj je Okrajna zveza kmetijskih zadrug v Ptujju obdržala delavce na tem obratu. Iz delavskih knjižic 8 delavcev, ki so zaposleni v podjetju od vsega začetka, je namreč razvidno, da se ob tej reorganizaciji delodajalec ni menjal.

L. 1953 je Okrajna zadruga zveza ustanovila Trgovsko podjetje Les OZZ Ptuj, v čigar dejavnost je spadala trgovina s pohištvo, kovinskim in nekovinskim gradbenim materialom, lesom vseh vrst in predelava na žagarskem obratu v Ormožu. Imelo je tudi svojo mizarstvo delavnico za izvrševanje uslug v Ptujju.

Novoustanovljeno podjetje si je postopoma nabavilo potrebna prevozna sredstva, izvršilo popravila na žagi v Ormožu in začelo z normalno proizvodnjo, kar je pomenilo začetek prodi-

ranja tudi na inozemska tržišča. L. 1954 so na obratu v Ormožu uredili parilnico, s čimer so omogočili parjenje rezanega lesa, kar mu izboljša kakovost. Iz leta v leto je raslo število zaposlenih, z nenehnim izpopolnjevanjem strokovnega kadra, z boljšo organizacijo dela, s pravišnim izkoriščanjem surovin in s kvalitetno predelavo lesa, se je dvigal letni bruto-promet. L. 1958 so zopet izvršili nekatera popravila na strojnem parku ter nabavili in montirali nove stroje. S tem so znatno znižali proizvodne stroške in uspehi so bili še vidnejši.

Letos se je podjetje preusmerilo izključno na pripravo polfinalnih izdelkov. Od celotne proizvodnje vzame izvoz 80%, saj prodajajo v Madžarsko, Sovjetsko zvezo, Poljsko, Češkoslovaško, Avstrijo, Nemčijo, Anglijo, Italijo, Španijo, Egipt, Libanon in v Jordan. Želja kolektiva pa je, da bi zajela njihova proizvodnja finalne izdelke, predvsem bukovo pohištvo. To bi bilo možno tako, da bi se združile in priključile podjetju majhne obrtne delavnice v ptujski občini. Podjetje samo se za to ni moglo dovolj pobrigati, ker ima glavna osnovna sredstva v Ormožu, v Središču poslovalnico za odkup lesa in trgovino s kurivom in nekovinskim gradbenim materialom; v Ptujju je le sedež uprave, trgovska poslovalnica in odpremno skladišče. Zaradi te razdrobljenosti ni našlo skupnega investitorja.

Poslovanje otežkočajo pretni upravni prostori. Želja podjetja je ta, da bi mu občina dodelila stavbo v bližini kolodvora, ki bi jo podjetje razširilo in dopolnilo. Tja bi prenesli skladišča, zgradili železniški tir do kolodvora in s tem bi se znatno pocenili prevozni stroški materiala.

Sedaj zaposluje podjetje 105 stalnih in 47 sezonskih delavcev, od tega jih je na ormoški žagi 52 do 57, v sezonskih mesecih pa do 15. Z nagrajevanjem po učinku so dosegli, da je bil plan za leto 1959 že 31. oktobra prekoračen za 2,23%. V trgovskih poslovalnicah je plačevanje urejeno po doseganju plana in znižanju stroškov. Težave so glede strokovnosti zlasti pri računovodskem kadru, lesne strokovnjake pa si bodo pridobili tako, da jih bodo sami izsolali v Izobraževalnem centru v Škofji Loki. Sreča je, da je obratovodja v Ormožu izkušeni strokovnjak, od katerega se tudi ostali tovarši mnogo naučijo.

21. novembra 1959 je podjetje zelo slovesno proslavilo desetletnico svojega obstoja. Pregledali so dosedanje delo in s ponosom ugotovili, da bo kljub mnogim težavam, s katerimi so se morali spoprijeti v tejni za razvojem in napredkom, dosegli lepe delovne uspehe ne le zase, temveč doprinesli tudi k skupnim naporom naše domovine. Ob tej priložnosti so razvili tudi svoj sindikalni prapor, o katerem smo prepričani, da bo vodil kolektiv do novih delovnih zmag.

Od veneciank do modernih polnojarmenikov

Kako napreduje LIP Slovenske Konjice

razvoja.

Z ukinitvijo nekaterih polnojarmenikov in vseh veneciank so od prvotnih šestih obratov ostali le trije, in sicer v Slovenskih Konjicah, Slovenski Bistrici in Oplotnici. V začetku letošnjega leta pa se je priključil še obrat Poljčane, tako da ima podjetje v svojem surovinskem območju sedaj štiri obrate.

IZ OBRATNE V SERIJSKO PROIZVODNJO
Z vsemi temi ukrepi, ukinitvijo nerentabilnih polnojarmenikov in veneciank ter koncentracijo sil na novoobstoječe obrate, se je storilost dela mnogo povečala in, kar je najvažnejše, podjetje je prešlo k predelavi surovin in specializaciji obratov. Stremljenja so več ali manj uresničili tako, da so prešli z obratne na serijsko proizvodnjo.

Obrat Slovenske Konjice izdeluje stole in komadno pohištvo iz trdega lesa, predvsem iz bukovine. Proizvaja pa zlasti za izvoz v Anglijo in Ameriko. V letošnjem letu so izdelali za okrog 200 milijonov omenjenih predmetov. Po manjši rekonstrukciji pa bodo dvignili proizvodnjo na 280 milijonov dinarjev.

V Slovenski Bistrici so specializirali obrat samo za izdelavo embalaže iz lesa iglavcev. Izdelujejo jo za domači trg in izvoz, kamor gre nad polovico produkcije. Letni proizvodni plan pa znaša 150 milijonov dinarjev.

Obrat v Oplotnici pa je specializiran za izdelavo stavbnega pohištva, kakor so okna, vrata in podobno.

Delavnica v Poljčanah je bila priključena k podjetju januarja letošnjega leta. Bavi se z izdelavo embalaže in pohištva iz mehkega lesa.

REKONSTRUKCIJA OBRATA

V prihodnjem letu je predvidena rekonstrukcija obrata tako, da se bo specializiral na predelavo trdega lesa za sobno in kosovno pohištvo. V kooperaciji z obratom v Slovenskih Konjicah se bo ukvarjal tudi s serijsko izdelavo restavratorskih miz kot dopolnilo h konjskim stolom.

V zadnjih letih stremi podjetje za tem, da se čim bolj posveti finalni predelavi. Tako je bilo od celotne produkcije rezanega lesa iglavcev predelano leta 1955 — 30 odstotkov, leta 1956 — 47 odstotkov, leta 1957 — 58 odstotkov in leta 1958 — 65 odstotkov v končne proizvode. Prav tako se je letos dvignila tudi storilnost za celih 7 odstotkov v primerjavi s prejšnjimi

Obrat v Konjicah

mi leti. To so dosegli z izboljšanjem organizacije dela in prizadevanjem delavcev samih, ki so izločili iz svoje srede elemente, kateri so z nerealnimi normami zavirali proizvodnjo.

Tudi izvoz lesa je padel, ker se podjetje preusmerja na izvoz finalnih produktov. Žaganega lesa je bilo izvoženo:

leta 1955	3038 m ³
leta 1956	3058 m ³
leta 1957	2572 m ³
leta 1958	1700 m ³

Podjetje se je v začetku borilo z velikimi težkočami. Prevzelo je iztrošena osnovna sredstva, katera je stalno izboljševalo in nabavljalo nova. Od ustanovitve do danes je v to vložilo 115 milijonov lastnih sredstev. Na obratih Slovenske Konjice in Slovenska Bistrica so zgradili nove objekte. Pri izgradnji se je borilo podjetje tudi s finančnimi težkočami, kajti posojil niso mogli dobiti. Te težave je rešilo delavstvo samo, tako da je s prostovoljnim delom priskočilo na pomoč. Tekmovali so, kdo bo h gradnji čimveč pripomogel. V tako naglem tempu so imeli pred očmi samo porast proizvodnje. Za izboljšanje delovnih pogojev delavca pa se je storilo bolj malo, kajti vsa sredstva so se vlagala za nabavo strojev in dograditev obratnih prostorov. V bodoče bo posvetilo podjetje več skrbi za osebno blaginjo posameznika. Začeli bodo z gradnjo obratne kuhinje, v kateri bodo dobivali delavci hrano po primerni ceni. Poskrbeti bo treba za razne sanitarije in osebno razvedrilo delavstva. Zato so poprijeli za delo. V letošnjem

letu so odprli v Piranu počitniški dom s 30 ležišči, kar pa je občutno premalo.

IZOBRAZBA DELAVCEV

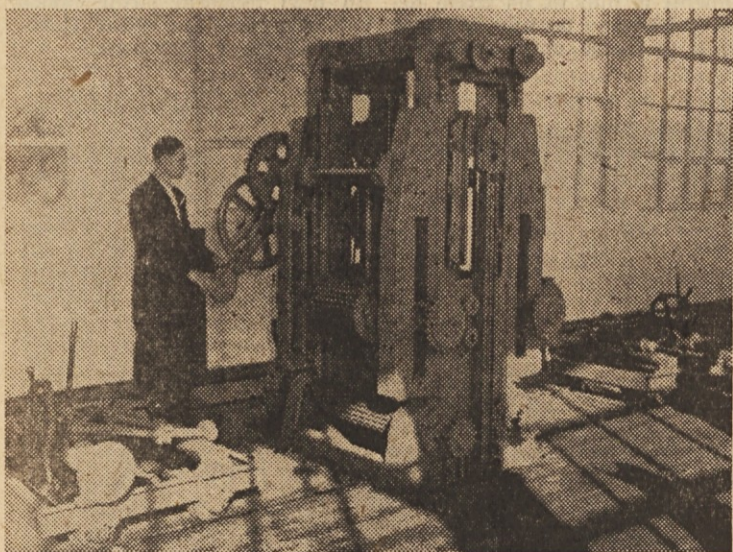
Izobrazbi delavstva posvečajo veliko pozornost. Petdesetim delavcem so omogočili, da so prišli do kvalifikacije. Prav tako pa imajo tudi več štipendiranih mest. Z izobraževalnim centrom v Škofji Loki, ki ga urejuje Lesna industrija Slovenije, se bo problem kadra občutno olajšal.

Podjetje zaposluje 560 delavcev, ki delajo vsi v akordu, na ocenjevanje po enoti proizvoda pa bodo prešli s 1. januarjem 1960. Obrate upravljajo delavski sveti. Centralni DS sklepe povečini samo potrjuje z redkimi pripombami. Do polnega izraza je prišlo delavsko samoupravljanje leta 1956,

ko so uvedli obračunavanje dohodka po posameznih obratih.

Pojavljajo se razne težkoče, ki jih podjetje z uspehom premaga. L. 1958 je pogorela žaga v Slov. Konjicah, ki je osnovni obrat tega kolektiva. Kolektiv se je zavedal, da brez žagarskega obrata ni pogojev za produkcijo finalnih izdelkov. S pomočjo okrajnih in republiških forumov so prebrdli tudi to nesrečo. Druga taka težkoča so cene hlodovine in rezanemu lesu, ki so maksimirane. Zaradi tega ustvarja podjetje maksimalne dobičke, kar ni v skladu z ostalimi industrijskimi panogami.

Vendar se s smotrnim in nardnim gospodarjenjem obetajo kolektivu LIP Konjice še lepi uspehi in razvoj, ki ne bo v kolpirist samo delavstvu podjetja, temveč celotni konjski občini.

Sodobna žaga v novem obratu LIP, Slovenske Konjice

Skladišče lesa in hlodovine, pripravljene za žago

V TOVARNI POHIŠTVA »STIL« KOPER PRIPOVEDUJEJO O SVOJEM DELU PODVOJENA PROIZVODNJA PRED DURMI

Pred trinajstimi leti, 1946, so v Kopru in takratni coni B tržaškega ozemlja prvič zaslišali vest o ustanovitvi novega mizararskega podjetja — zadruga STIL. Ustanovitelj podjetja je bila komisija za upravljanje nacionalizirane imovine, prostore za delavnice pa so poiskali v starih koprskih zaporih.

To je bil prvi začetek STIL; zarodek današnje tovarne bi lahko rekli. Toda med tistimi začetnimi in skromnimi koraki in današnje tovarno pohištva je bila dolga, zelo dolga in težka pot. In nič presenetljivega ni, da je bilo tako, saj ne pravijo zaman, da je težak vsak začetek.

Komaj leto dni po ustanovitvi prvega STIL so le-tega ukinili in osnovali novo podjetje z enakim imenom. Zadruga z omejeno zavezo STIL (takrat še ni bila določena usoda obalnega področja), je dobila nove prostore v opuščeni ščetarski delavnici. V podjetju so se sprva ukvarjali s ščetarstvom in z mizarstvom, potem pa je izdelovanje pohištva popolnoma prevladalo, saj se je ščetarski oddelek preselil v druge prostore in se razrasel v novo tovarno. To je že bilo »pravo« mizarstvo podjetje STIL, ki je zaposlovalo povprečno po 50 ljudi.

Ceprav se je ščetarski oddelek preselil, so v podjetju kmalu načeli vprašanje novih prostorov, saj tedanji za pohištveno industrijo niso bili kdo ve kaj primerni. Obenem s tem pa se je začela tudi razprava o nadaljnji usodi STIL, o ekonomski utemeljenosti delovanja tovarne pohištva na tem področju (s to perspektivo je bilo podjetje namreč ustanovljeno) in podobno. V senci takšnih razprav je kolektiv delal z zaupanjem v svoje moči. Prav s tem in z doseženimi gospodarskimi uspehi je naposled tudi dokazal potrebo po obstoju takšne tovarne v Kopru. V podjetju so tako zasnovali elaborat za gradnjo nove tovarne. 1953. leta so zasadili lopate, v naslednjem letu

so bili novi prostori dograjeni in čeprav skromno, vendarle opremljeni z novimi stroji.

»Verjemite, takšnega zapleta, do kakršnega je prišlo tedaj, res nismo mogli pričakovati. Imeli smo tovarno, popolnoma novo, na voljo so bili novi stroji, samo ljudi ni bilo...« povedo v tovarni, ko se spominjajo tistih dni.

Kaj se je dogodilo? Preselitev je bila opravljena nekako istočasno s priključitvijo cone B Jugoslaviji. V duhu londonskega sporazuma so se lahko pripadniki druge narodnosti izselili v sosednjo državo in... STIL je tedaj zaposloval 80 delavcev, ki so bili zvečine vsi Italijani. In prav ti — skoraj vsi — so se tedaj izselili.

In v tovarni pripovedujejo naprej... »To so bile zares težave. Tri leta je bila fluktuacija naravnost strašna, potem pa se je 1957. leta prelomilo. Zdaj s

tem nimamo več težav. Ko je bilo to vprašanje rešeno, se je mimogrede uredilo še marsikaj drugega. Zdaj bruto produkt naše tovarne iz leta v leto raste, občutno se je povečala tudi storilnost dela. Če so naši delavci še pred leti za izdelavo spalnice potrebovali 240 delovnih ur, zdaj svoje delo opravijo že precej, precej prej — v 95 urah...«

ZA DOMAČE POTREBE IN IZVOZ

Celotni proizvodni program tovarne pohištva STIL lahko strnemo v nekaj besed: tovarna izdeluje razne furnirane spalnice in kosovno pohištvo za domače potrebe in za izvoz. To dejavnost opravlja matični obrat v Kopru. Pred kratkim pa se je podjetju pripojila še mizararska delavnica v Dekanih. Tod je zdaj drugi STILOV

obrat, ki izdeluje kuhinjsko pohištvo.

»Kam izvažajo?« Na upravi podjetja smo izvedeli, da zadnje čase usmerjajo svoje pošiljke predvsem v Zahodno Nemčijo in v Francijo, podjetje pa je prodajalo svoje izdelke tudi v Luksemburg, na Madžarsko in v Združene države Amerike. »In kar zadeva kvaliteto in prodajno ceno,« še povedo na upravi podjetja, »so kupci z našimi izdelki zadovoljni. Naj povemo, da je ob sedanji zmogljivosti tovarne naša proizvodnja praktično prodana že za dve leti naprej...«

REKONSTRUKCIJA: PODVOJENA VREDNOST PROIZVODNJE

No, in tako smo prišli do problema, ki žuli malone vsak kolektiv. O rekonstrukciji in modernizaciji podjetja tudi v

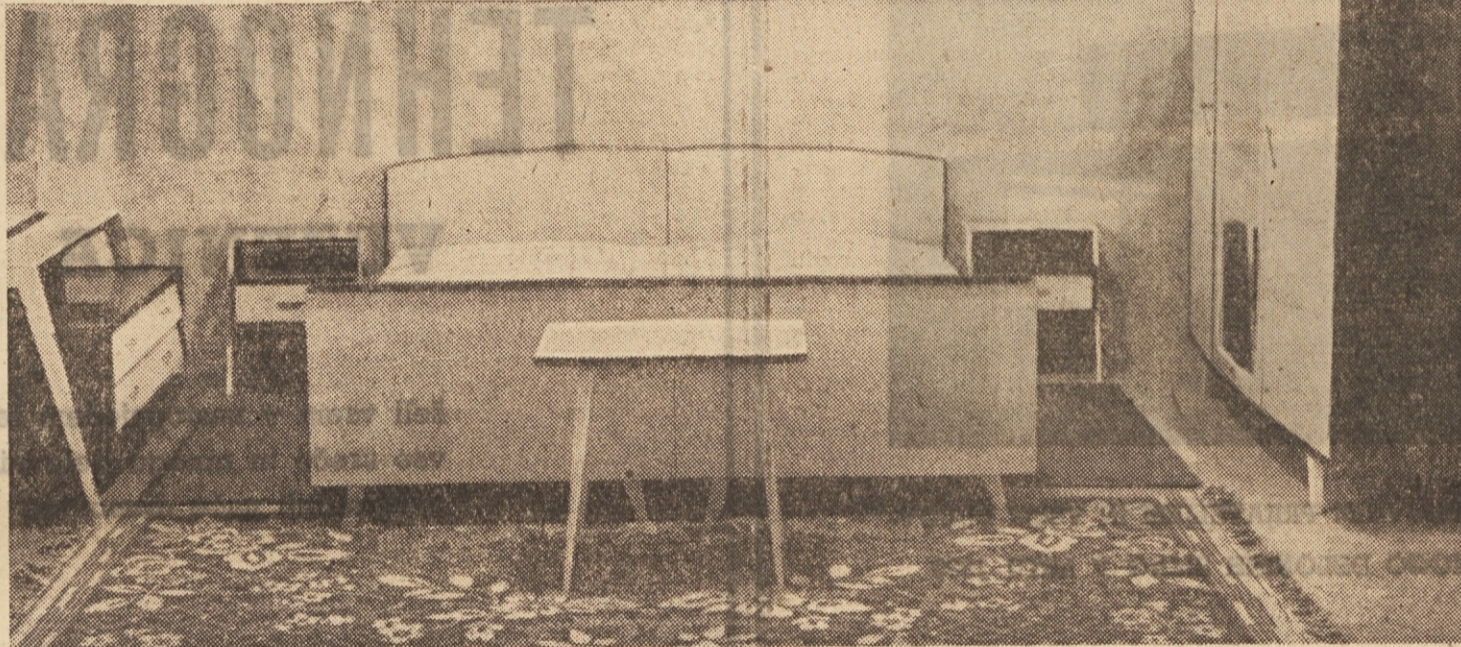
tovarni STIL pridno razmišljajo. Iz zamisli, ki so nam jih razložili, lahko povzamemo nekako tole:

»Sedanja (letošnja) vrednost bruto proizvodnje je 270 milijonov dinarjev. Tovarna zaposluje 190 delavcev. Obratujemo v eni izmeni, le v strojnem oddelku in v montaži delajo v dveh izmenah. V perspektivi, po rekonstrukciji, bi se bruto produkt podvojil, zaposlili pa bi okoli 80 novih ljudi. Tovarna bi poslej obratovala v dveh izmenah. Ob tem bi seveda morali povečati strojni park, čeprav je mimo vsega drugega že

zdaj največji problem sušilnica. Imamo majhno generatorsko sušilnico, ki v enem dnevu posuši dober kubik lesa in nič več. Resda imamo zavoljo mišlega in toplega podnebja ugodne pogoje za naravno sušenje lesa, toda to v znatni meri veže prosta obratna sredstva. Zato je dograditev sušilnice za zdaj naša prva naloga. Ta dela bodo veljala okrog 20 milijonov dinarjev. Kako bomo s sredstvi, še ne vemo. Za obvezni polog za najetje investicijskega posojila bi potrebovali polovico investicijske vsote, toda toliko denarja zdaj še nimamo, saj nas bremenijo še obveznosti, ki so nastale z gradnjo nove tovarne.

V zvezi z rekonstrukcijo bo seveda treba izpeljati temeljito reorganizacijo tehnološkega procesa v tovarni, saj v sedanjih pogojih prava industrijska proizvodnja pohištva ni mogoča. In še: po končani rekonstrukciji lahko računamo z nadaljnjim porastom produktivnosti (sodimo, da smo ob sedanjih pogojih že dosegli višek zmogljivosti) in tudi kvalitete izdelkov. No, kar se tiče podrobnosti v zvezi z rekonstrukcijo, zdaj pripravljamo podroben elaborat.

Za konec našega zapiska iz tovarne pohištva STIL v Kopru naj še povemo, da podjetje v okviru možnosti rešuje stanovalske probleme svojih delavcev. V zvezi z nadaljnjo rastjo podjetja pa je važen sklep delavskega sveta, ki je sklenil, da bodo potrebne delovne moči vzgajali sami. Tako se v tovarni vrste tečaji za polkvalificirane in kvalificirane delavce. Kajti krize, v kateri se je podjetje znašlo ob preselitvi v nove prostore, še niso pozabili. In zato pravijo: »Naši ljudje so tedaj vzdržali tovarno, čeprav je bilo presneto težko. Zdaj, ko si odpiramo nove možnosti, se bomo spet oprli na njih pridne roke.«

Spalnica »Lill« — eden najnovejših izdelkov tovarne »Stil«

Kolektiv

SLOVENIJA PROJEKT

Ljubljana

Cankarjeva 1/V

pošilja borbene pozdrave vsem poslovnim prijateljem, vsem investorjem in vsemu delovnemu ljudstvu ob vstopu v novo leto 1960

z iskrenimi željami, da bi pod vodstvom v revolucionarni borbi prekaljene Zveze komunistov dosegli čimvečje uspehe v graditvi socializma

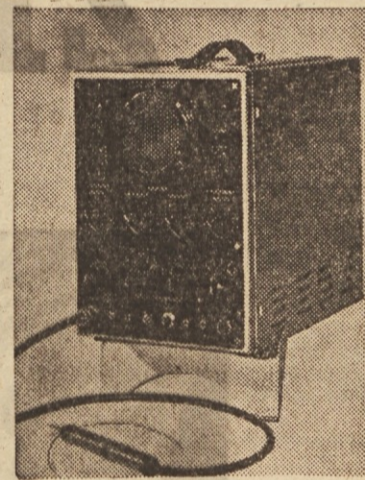
Papirnica Količevo, Količevo pri Domžalah

želi srečno in uspehov polno novo leto 1960

Vsem delovnim ljudem, predvsem pa svojim poslovnim prijateljem, želi

kolektiv

Industrijskega podjetja
za elektrozveze

TELEKOMUNIKACIJE

LJUBLJANA — PRŽANJ

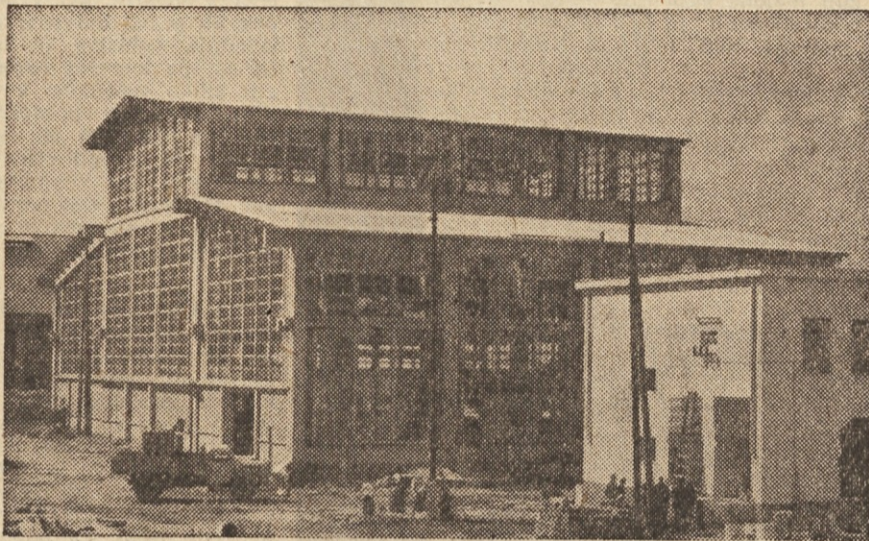
SREČNO IN USPEHA
POLNO
NOVO LETO 1960

ter se še nadalje
priporoča
za uspešno
sodelovanje

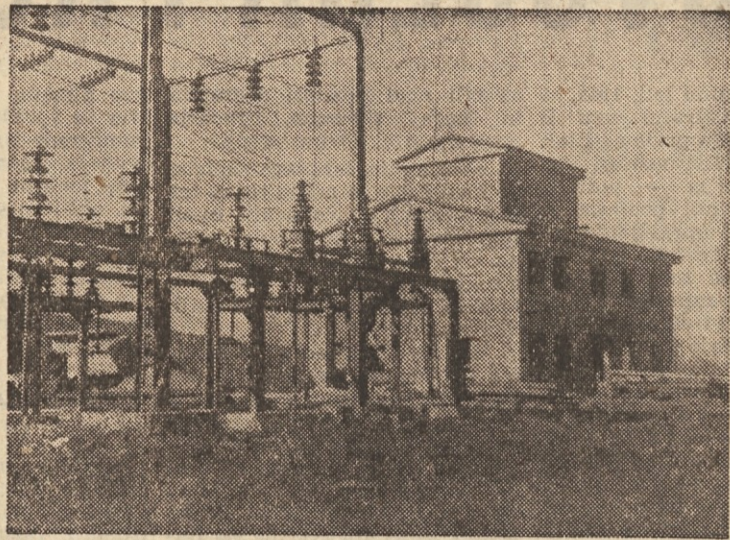
SREČNO V 1960. LETU

TOVARNA DUŠIKA RUŠE

RUŠE PRI MARIBORU

ŽELI VSEM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN VSEM DELOVNIM LJUDEM ŠE MNOGO DELOVNIH ZMAG V LETU 1960

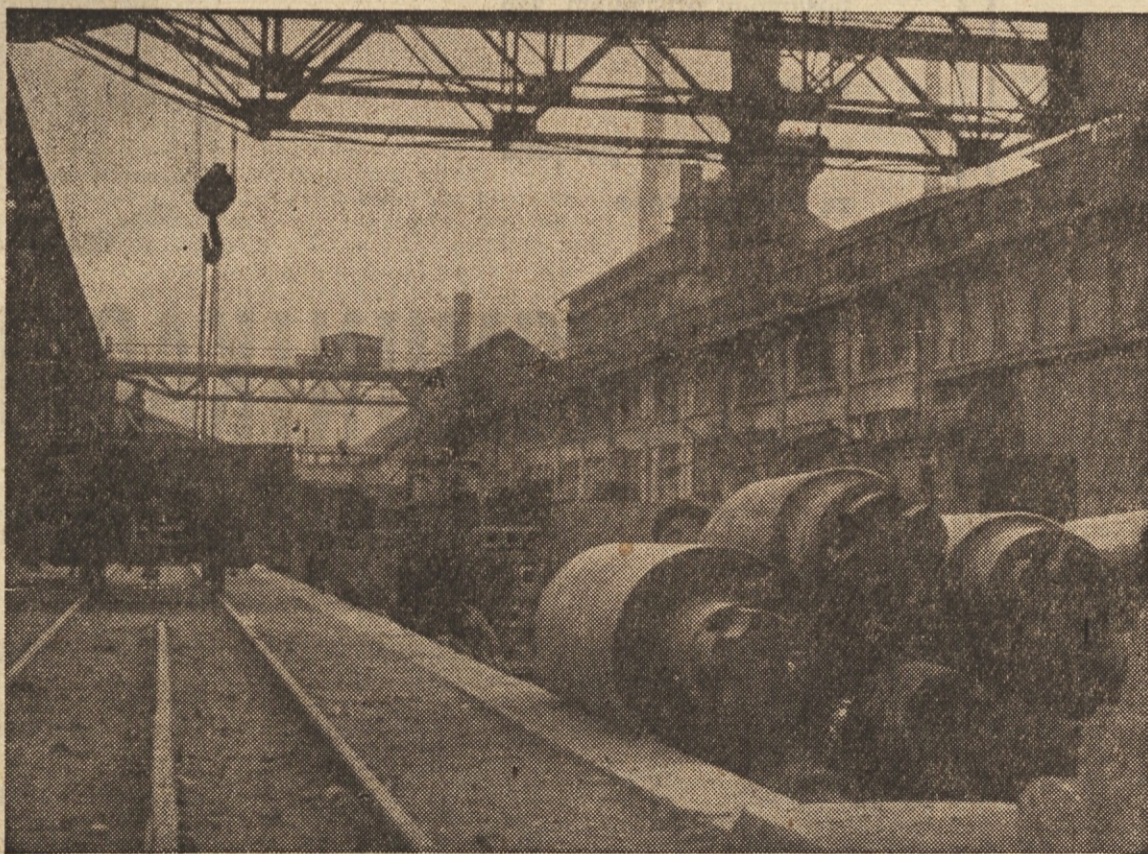
Podjetje za inžinersko tehnične gradnje

TEHNOGRADNJE VUZENICA

Želi vsem v nastopajočem letu 1960
vso srečo in mnogo delovnih uspehov
v izgradnji naše domovine

ŽELEZARNA ŠTORE

ŠTORE PRI CELJU

- surovo železo: belo, sivo in specialnih kvalitet
 - SM jekla — navadna, konstrukcijska
 - kvalitetna, ogljikova
 - plemenita, ogljikova
 - kvalitetna, nizko legirana
 - plemenita, nizko legirana
 - v sledečih tople valjanih profilih:
 - okroglo, kvadratno, 6- in 8-oglato, ploščato,
 - ploščato-rebrasto (za vzmeti), specialni profil za bandaže avtomobilskih koles
 - litoželezni valji za potrebe črne in barvaste metalurgije, industrije gume, papirja in mlinske industrije
 - kokile vseh vrst
 - litoželezne vodovodne cevi
 - fazonski komadi za vodovode in brodogradnjo
 - strojna litina do komadne težine 15 t v vseh kvalitetah po DIN, modificirana litina, modificirana KGR litina z visokimi mehanskimi kvalitetah, ognjeodporna litina in kisli-noodporna litina
 - ognjevzdržni šamotni material: šamotna opeka in malta v kvaliteti SK 34 in več
 - bentoniti, livarski peski, santinober in žilindrina opeka
- ŽELI VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU SREČNO, ZADOVOLJSTVA IN USPEHOV POLNO NOVO LETO 1960

SREČNO V 1960. LETU

MONTAŽNO PODJETJE

Ljubljana

želi vsem delovnim kolektivom srečno in uspehov polno LETO 1960, ter se še nadalje priporoča za sodelovanje in cenjena naročila

Srečno in uspehov polno novo gospodarsko leto 1960 želi vsem delovnim kolektivom, poslovnim prijateljem in odjemalcem KOLEKTIV PODJETJA

Modna oblačila

LJUBLJANA – Titova 43 – s svojimi obrati:

- LJUBLJANA-VIČ, TOMAČEVO, CELOVŠKA CESTA in na KRKI na Dolenjskem

s prodajalnami:

- v LJUBLJANI – Titova cesta 43 – Stari trg 7
- v KRANJU – Vodopivčeva 7

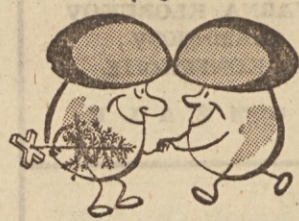
Naše potrošnike bomo tudi v prihodnjem letu oskrbeli z veliko izbiro kvalitetne konfekcije

DELOVNI KOLEKTIV

Tovarne glinice in aluminija
»Boris Kidrič«
KIDRIČEVO

želi vsem delovnim ljudem uspehov polno
NOVO LETO 1960

SREČNO
NOVO LETO!

Ob vstopu v novo leto 1960 pozdravljamo vse delovne kolektive naše socialistične Jugoslavije ter jim želimo mnogo plodnega dela in uspehov v novem letu

OBČINSKI ODBOR SZDL	OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI KOMITE LMS	OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZB	OBČINSKI ODBOR UROJ
OBČINSKI ODBOR ZVVI	OBČINSKI ODBOR DPM

Slovenska Bistrica

POSLOVNA ZVEZA ZA KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO LJUBLJANA

POSILJA

BORBENE POZDRAVE VSEM KMETIJCEM, GOZDARJEM IN VSEM DELOVNIM LJUDEM

Z ŽELJO,

DA BODO V LETU 1960 PRIPOMOGLI Z NOVIMI DELOVNIMI USPEHI ZA ČIMPREJŠNJO IZGRADNJO NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE

Rajica

Tovarna pletenin Gameljne pri Ljubljani

se priporoča s svojimi
kvalitetnimi pleteninami
izdelki

ter želi vsem svojim kupcem in dobaviteljem kakor tudi ostalim delovnim kolektivom

srečno in uspehov polno novo leto 1960

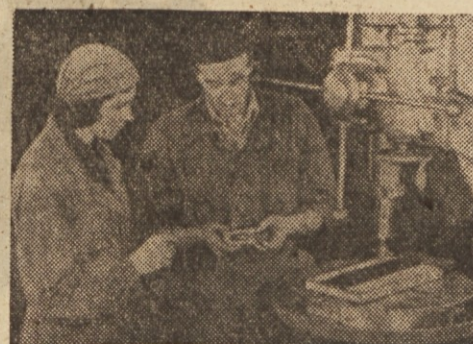
Precizna mehanika

Maribor

GREGORČIČEVA 24

želi srečno in uspehov polno
NOVO LETO
1960

vsem svojim poslovnim prijateljem, vsem odjemalcem

in se toplo priporoča za nadaljnja naročila, ki jih izvršuje hitro in solidno

SREČNO V 1960 LETU

UNIVERSALE

TOVARNA KLOBUKOV
SLAMNIKOV
IN KONFEKCIJE
DOMŽALE

DELOVNI KOLEKTIV

INDUSTRIJE USNJA – Vrhnika

ŽELI SREČNO IN USPEHOV POLNO
NOVO LETO – 1960!

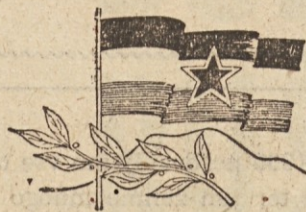
SREČNO
NOVO LETO
ŽELI

Jugotanim SEVNICA

Splošno gradbeno
podjetje

Kraški zidar Sežana

kliče vsem
SREČNO V LETU 1960!

Občinski ljudski odbor
Občinski komite ZK
Občinski komite LM
Občinski odbor ZVVI
Občinski odbor SZDL
Občinski odbor ZB

ter vse ostale množične organizacije

LJUTOMER

želi vsem delovnim ljudem SREČNO NOVO LETO 1960!

OKRAJNI ZAVOD
ZA SOCIALNO
ZAVAROVANJE
KRANJ

ŽELI VSEM ZAVAROVANECM
srečno novo leto 1960

GOSTILNA

»MANTOVA« VRHNIKA

želi

SREČNO
NOVO LETO
VSEM
SVOJIM
OBISKO-
VALCEM

KOLEKTIV

Tovarne volnenih in vigogna izdelkov MARIBOR

ŽELI VSEM SVOJIM
ODJEMALCEM
IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM
SREČNO NOVO LETO 1960

OBČINSKI SINDIKALNI
SVET – BOHINJ

čestita vsem občanom za občinski praznik – 13. december – Istočasno pa želi
SREČNO NOVO LETO 1960!

GOSPODARSTVO

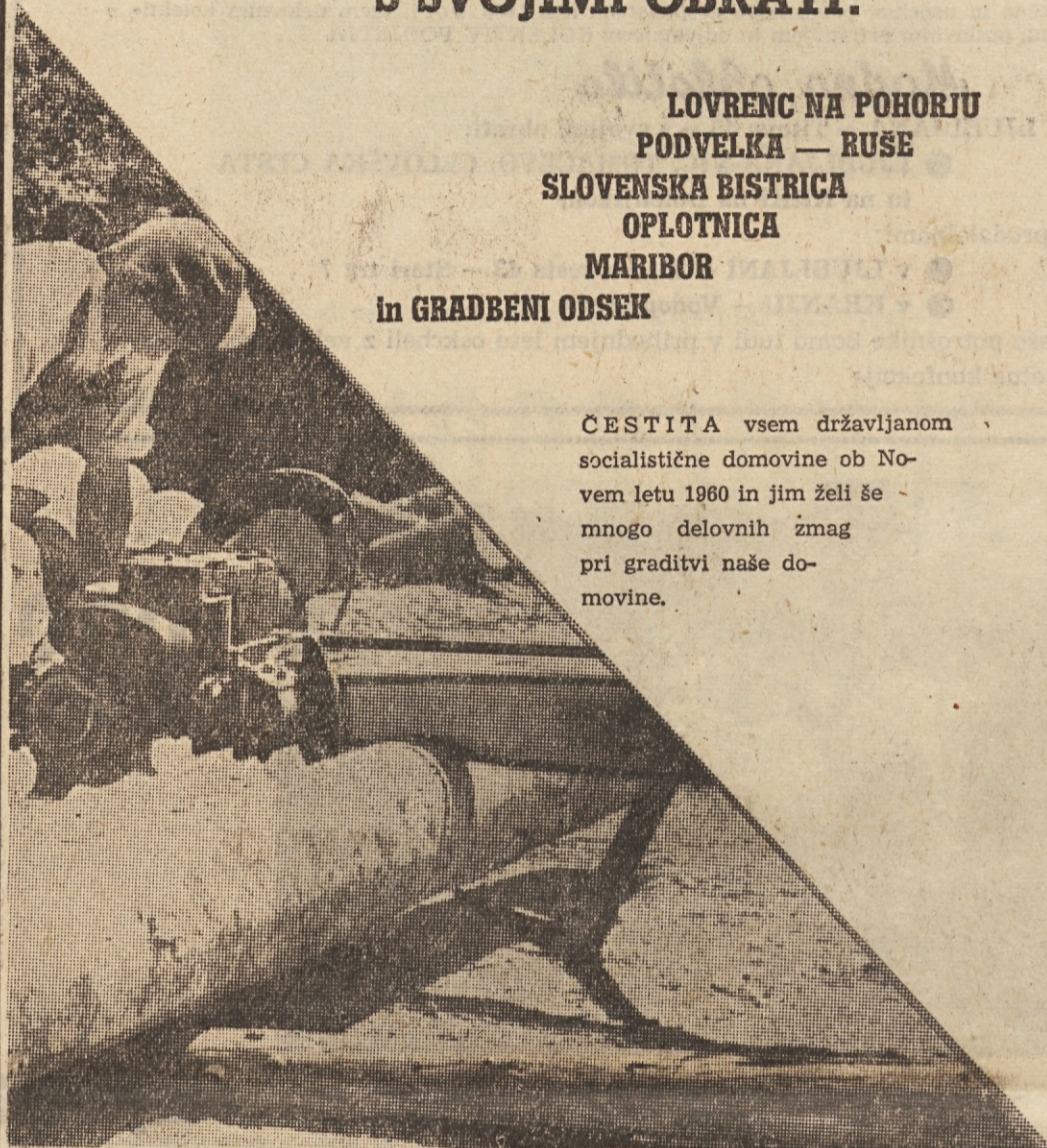
GOSPODARSTVO

MARIBOR

S SVOJIMI OBRATI:

LOVRENC NA POHORJU
PODVELKA – RUŠE
SLOVENSKA BISTRICA
OPLOTNICA
MARIBOR

in GRADBENI ODSEK

ČESTITA vsem državljanom
socialistične domovine ob No-
vem letu 1960 in jim želi še
mного delovnih zmag
pri graditvi naše do-
movine.

KOLEKTIV

Mariborske tekstilne tovarne

MTT

MARIBOR

ČESTITA
OB VSTOPU V
NOVO LETO

VSEM SVOJIM ODJEMALCEM IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM TER VSEM DELOVNIM
LJUDEM Z ŽELJO DO ČIM VEČJIH DELOV-
NIH ZMAG

DELOVNI KOLEKTIV

Tovarne lesovine in lepenke

Podvelka

ŽELI VSEM CENJENIM ODJEMALCEM
IN DOBAVITELJEM USPEHOV POLNO
NOVO LETO 1960!

TOVARNA VOLNENIH
IZDELKOV

Bača

Podbrdo

ŽELI
SREČNO IN USPEŠNO
NOVO LETO 1960
VSEM SVOJIM
POSLOVNIM
PRIJATELJEM
IN VSEM DELOVNIM
LJUDEM

